

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Välkommen att läsa Västgötabygden!

Tycker du att tidningen är läsvärd,
prenumerera gärna!

Ett årsabonnemang kostar, från 2024 = 200 kr.

Vid minst 10 ex. (i samma beställningslista)
rabatteras priset till 180:-/ ex.

Listan skickas till Västergötlands Hembygdsförbund,
Box 82, 532 21 SKARA

E-post: kansli@vhbf.se

Avgiften erläggs på en inbetalning till Västergötlands
Hembygdsförbunds bankgiro 378-5383.

Redaktionskommittén

OBS! Kopiering av sid 1-32 till andra hemsidor förbjuden.

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Nr 1

Årgång 79

2024

Stenvalvsbron vid Hyssna kyrka. Vårkänslor i luften!

Foto: Ulf Arnell

Populär hantverkscirkel i Västra Tunhem, sid 4

De prisas för vackra Alingsås, sid 14

HKH Kronprinsessan Victoria
Västergötlands Hembygdsförbunds beskyddarinna

Bilden ovan är tagen vid Kronprinsessans vandring i
Västergötland i september 2017.

Kungliga Hovstaterna

Foto: Raphael Stecksén, Copyright: Kungahuset.se

Innehåll

Hembygdshälsningar från Lena, vår ordförande ..	3
Populär hantverkscirkel i V:a Tunhem.....	4
Prekebogumman, en klok kvinna att minnas	6
Återvinning då och nu	9
Glimtar från Hjo.....	10
Välredigerad skrift från Nossebro.....	11
Skepplanda Hembygdsförening 75 år	12
Hundra år i Skövde	13
De prisas för vackra Alingsås	14
Superkargörerna på Strömma, Sätilla och deras Kinareisor.....	16
John G Grönvall, staty i Skövde	20
Restaurering av backstugan Kärleken i Öxnevalla	21
Han uppvaktades med diplom. Tack Lindy!	22
Utmärkelser delades ut vid 40-årsjubileum i Trevattna	23
Historieforum, V:a Götaland.....	24
Kloster, hospital och kunglig borg.....	25
VHBF:s årsstämma den 27 april i Lundsbrunn....	26
Vy över Kinnekulle	27
Julmarknad i Brandstorp	28

Redaktör och ansvarig utgivare:

Monika Moberg Kilefors, Ekängsvägen 19,
549 40 Skövde. Tel: 070-642 56 70.

E-post: redvastgotab@gmail.com

Tryck: Åtta.45 Infomedia, Alingsås 2024.

Sex nummer per år med utgivning i slutet av februari,
april, juni, augusti, oktober och november.

Manus senast: 10/1, 10/3, 10/5, 10/7, 10/9 och 10/10.

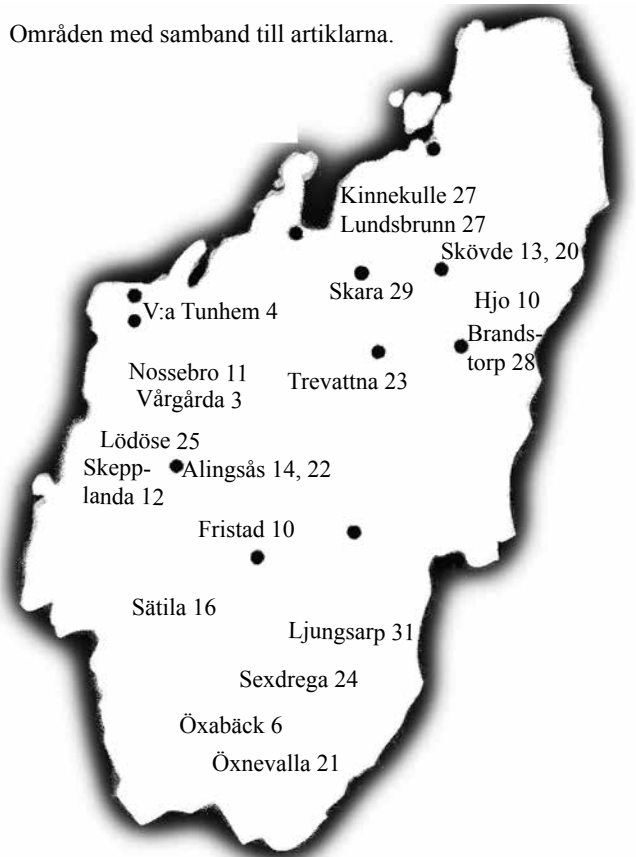
ISSN 0346-4954 www.hembygd.se/vastergotland

VÄSTGÖTA- BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete,
natur- och kulturminnesvård.
Medlemstidskrift för
Västergötlands Hembygdsförbund
Årgång 79
Utkommer med 6 nummer per år
Avgift 2024 200:-

Områden med samband till artiklarna.

Helt ideellt

Vår tidning är ganska unik. Vi som gör tidningen jobbar helt ideellt. Vi är en redaktionskommitté på sex-sju personer som träffas ett par, tre gånger per år och har samråd om innehållet. Vi tar gärna emot text- och bildmaterial som passar i vår tidning.

Vill du prenumerera eller har en adressförändring, ring till Eva Mann, telefon 0512-105 50, kontorstid på torsdag 9–15 eller e-post: kansli@vhbf.se

I det här numret är vi ca 28 skribenter och fotografer som hjälpts åt. Ingen av oss får något arvode, vi gör det för att glädja andra och oss själva.

Du är också välkommen som medarbetare!

Nytt år igen!

Hoppas att det har börjat bra!

Vi på kansliet och funktionärer har dragit igång vårens arbete med allt vad det innebär. Tack för alla nomineringar till utmärkelser, ansökningar om diplom, artiklar till Västgötabygden och allt annat fint ni skriver till oss om.

Årets stämma blir i Lundsbrunn och anordnas tillsammans med Husaby Hembygdsförening den 27 april. Vi samlas i Lundsbrunn på förmiddagen för förhandlingar och föredrag och på eftermiddagen åker vi och gör ett besök i Husaby. Planeringen pågår för fullt. Dels är det praktiskt, så dagen ska flyta på, dels är det innehållsmässigt. Vi vill ju att ni ska få med er något matnyttigt hem till er förening och så klart att stämmodagen ska vara fylld av positiva upplevelser. Det är ett fantastiskt bra tillfälle att träffas och utbyta erfarenheter och lära känna andra med samma intresse. Och inte minst, att använda vår demokratiska rättighet, under själva stämoförhandlingarna. Som medlemsförening har en person per varje påbörjat hundratal i antalet medlemmar rösträtt, men ni kan så klart anmäla någon utöver det också. Vi ser verkligen fram emot att träffas. Just nu känns slutet av april lite avlägset, men vi är nog där snabbare än väntat.

Enkät

Vi vill också tacka er för att ni tog er tid att svara på Sveriges hembygdsförbunds (SHF) enkät. Svaren på den enkäten, ger oss mycket bra information, då vi vill möta upp era behov i den lokala föreningen. Svaren sammanställs av SHF och vi får till oss det som berör Västergötland.

Hjärtat i Västergötlands hembygdsförbunds verksamhet är medlemsnytta. Om vi vet vad behovet är i den lokala föreningen, så kan vi jobba för att tillgodose det. Det är inte lätt att göra specifika insatser då vi just nu är över 230 medlemsföreningar, men vi försöker klustra ihop de behov som vi får till oss, så att insatserna kan riktas till många.

När vi för något år sedan ringde runt och ställde frågor till nästan alla ”våra” föreningar, var det bland annat med frågor kring utbildning. Dessa svar klustrade vi ihop under olika områden som byggnadsvård, föreningsutveckling, arkiv och samlingar m fl. Vi samarbetar nära med Studieförbundet Vuxenskolornas regionala enhet vad gäller kurser, utbildningar och föreläsningar. Vår kontaktperson där, Ebba Jacobsson, har utefter era föreningsspecifika behov, presenterat ett digert utbud

Lena Ramsberg,
ordförande i
VHBF

denna vår. Vi hoppas på många anmälningar och fulla kurser, då detta som sagt, emotsvarar identifierade behov. Har du inte fått utskicken med kursutbudet, så kolla gärna med ditt lokala SV-kontor, eller hör av er till Eva på vårt kansli.

Känn er stolta, se vikten av ert arbete!

Om du har möjlighet, så kika också gärna in på vår hemsida, Västergötlands hembygdsförbund, på hembygd.se. Passa då även på att ta en titt på utbudet av både information som kan vara föreningsnyttig och det kursutbud/webinarier som SHF erbjuder.

Ibland så tänker jag, och hör även från andra, att vi i hembygdsrörelsen är ganska blygsamma. Vi ser inte alltid vikten av det vi gör. Och det är kanske ganska klassiskt. Nämen inte ska väl vi? Nä, men jag har ju bara...osv. Vi eller kanske jag, behöver lyfta blicken och se vårt hembygdsarbete i ett större perspektiv. När man gör det så inser man att vi spelar en stor och viktig roll i civilsamhället. Vi är många och vi lockar många till vår verksamhet. En trygghet för de flesta av oss landar in i vad som är vår hembygd, traditioner och att få vara i ett sammanhang. Därtill kommer vårdandet av vårt gemensamma kulturarv vad gäller föremål, kunskap, berättelser och mycket mer. Att få köpa hembakt fika till kaffet, det är lyx idag!

Fortsätt med det fina arbete som görs för vårt civilsamhälle och kulturarv!

Med önskan om en fin vår!

Lena

Populär hantverkscirkel i Västra Tunhem

Gruppen består av kvinnor mellan 30 och 75 år, med varierande intressen och färdigheter i olika hantverk.

Under årens lopp har denna tidning innehållit artiklar om framgångsrika evenemang och program. Olika föreningar har nått stora framgångar med sina program, och det har varit värt att dela med sig av dessa prestationer. Många har upplevt glädje med sina föreningar och har velat göra dem mer kända, inte bara inom sitt lokala samhälle, utan även utanför. De har berättat om sin verksamhet, artister, gäster och hur väl det tagits emot. Genom dessa artiklar har föreningarna blivit en inspirationskälla för andra lokala organisationer.

Under årens lopp har föreningar sett en nedgång i antalet medlemmar, och detta har orsakat mycket oro och eftertanke. Frågan har varit hur man ska locka nya medlemmar. Program har varit ett diskussionsämne och många försök har gjorts för att locka fler gäster. Resultaten av dessa ansträngningar har dock varit blandade.

Inbäddat i den västligaste delen av vårt land, bortom Västgötaberget Hunneberg, finns föreningen Västra Tunhem, inte långt från bergssidan. Beroende på var man bor kan det anses vara bortom eller hitom berget. Denna förening, som jag har haft förmånen att leda under ett antal år, är inte unik på något sätt.

Vi har flera hus att ta hand om, och vi lockar besökare genom olika arrangemang. Vi har också en åldrande grupp av medlemmar. Vårt största och mest välbesökta evenemang är midsommarfirandet, som en solig dag kan locka ca 1000 besökare.

Stickkafé?

Tidigt i våras kom en medlem till oss med en enkel fråga. Skulle vi kunna ordna ett stickcafé? Vår styrelseledamot, Annika Kukko, insåg att detta kunde vara ett utmärkt tillfälle att bygga en aktivitet kring. Efter lite funderande och omformulering av frågan började en idé ta form hos Annika.

Annika kontaktade några boende i området runt vårt kulturarvscenter för att fråga om det fanns intresse för att gå med i en sy-, pyssel- och hantverksgrupp. Responsen var överväldigande positiv, och ett tiotal damer uttryckte sin entusiasm.

När förslaget senare togs upp på vårt styrelsemöte kände jag till en början tveksamhet. Kunde det här verkligen vara något värt att satsa på? Men när idén presenterades ändrade jag mig. Vår styrelse enades om att det var en genomförbar plan, och vi beslutade att starta gruppen under hösten.

Vi tog hjälp av studieförbundet SV för att få vägledning, och Annika genomgick en utbildning för att bli en ackrediterad gruppleddare. Det är fantastiskt hur en enkel fråga kan leda till en ny och spännande möjlighet för vårt samhälle.

Stort intresse

Efter styrelsens beslut tog det inte lång tid innan en grupp på 20 kvinnor hade anmält sig till hantverkscirkeln. När cirkeln kom igång växte intresset och under hösten var efterfrågan så stor att inte alla kunde delta. För närvarande står några till och med på väntelista.

Gruppen består av kvinnor mellan 30 och 75 år, med varierande intressen och färdigheter i olika hantverk. Det mesta av arbetet utförs självständigt av varje deltagare. Halvfärdiga projekt som har legat i lådor i flera år har nu en chans att bli klara, även om den tänkta mottagaren inte längre finns kvar.

Kamratskapet inom gruppen värderas högt av deltagarna. Alla hjälps åt och frågor besvaras med praktiska demonstrationer.

Under 14 kvällar under hösten fylldes föreningens lokaler med 15 till 20 deltagare varje onsdag. När lovet närmade sig var det många som redan såg fram emot vårterminen.

Under kvällarna har deltagarna möjlighet att köpa te eller kaffe av föreningen, medan snacks tillhandahålls på individuell basis. De som inte har några hantverkskunskaper har till och med tagit med sig sina gitarrer och underhållit vid några tillfällen.

Gamla utslitna dragkedjor omvandlas till smycken,

Västra Tunhem. Under 14 höstkvällar fylldes föreningens lokaler med 15 till 20 deltagare varje onsdag. Alla foton i denna artikel är tagna av Anette Welander.

av gammal tapet blir presentpåsar liksom julstjärnor. Vad kommer de att hitta på till våren, undrar jag? Den här typen av aktiviteter kan bara leda till att föreningen blir mer attraktiv och en naturlig plats för gemenskap. Det krävs inget medlemskap för att delta, men nya medlemmar har redan anslutit sig från gruppen.

När kvinnorna beger sig till hembygdsföreningen är förhoppningen att herrarna snart ska följa efter. Om de inte sysslar med sömnad kan de mycket väl ta tillfället i akt att göra något med byggnaderna. Eller varför inte arbeta med våra samlingar och digitalisera våra foton, och på så vis föreviga dem för framtida besökare.

Ökar känslan av gemenskap

Denna aktivitet är otroligt glädjande eftersom den ökar känslan av gemenskap inom föreningen, främjar nya vänskapsband och stimulerar nya idéer.

Styrelsen framför tack till Annika, för hennes entusiasm och brinnande passion för aktiviteterna.

*Västra Tunhems Hembygdsförening
Stig Åke Andersson
ordförande*

Handarbete intresserar. Alla hjälps åt och frågor besvaras med praktiska demonstrationer.

När ljuset återkommer!

Foto: Ulf Arnell

En teckning över Prekebo gård. Idag återstår endast ruiner.

Prekebogumman – en klok kvinna att minnas

Kloka gummor och gubbar har nog funnits så länge som människan haft behov av att få bot eller lindring för sina plågor. Företeelsen har funnits i alla kulturer. Så även i vårt land.

Många har vittnat om att ett besök hos en klok gumma/gubbe har gjort att man har blivit av med sin åkomma. Men det har inte varit alla som instämt i att detta skulle ha fungerat utan betecknat det som kvacksalveri. Främst har läkarkåren varit kritisk mot detta, som man kallat ”geschäft”. Även prästerna såg botandet som trolleri och svartkonst.

Kristina Gunnarsdotter från Prekebo

Denna berättelse handlar om en klok gumma, Kristina Gunnarsdotter från gården Prekebo i utkanten av Öxabäck i Marks härad, södra delen av Västergötland. Hon blev västra Sveriges mest anlitade kloka gumma runt sekelskiftet 1900. Kristina föddes 1837 och dog 1912 och det var under de sista 50 åren som hon blev ”odödlig” genom att bota människor och ha gåvor som gjorde henne mycket eftertraktad. På gården Prekebo som ligger inne i skogen, nära gränsen till Mjölback, skapade hon en unik inrättning med bland annat en sjukstuga och ett laboratorium. Hon ändrade sitt efternamn till Andersson när hon gifte sig med en man från trakten.

Det har gått många historier om Kristinas förmåga och folk i hela Västsverige besökte henne för att få bot. Hon gjorde själv ”turnéer” till områdena i södra Västergötland, Halland och Småland. Folk vallfärdade dit hon kom.

Det berättades om att hon för det mesta satt i en gungstol när patienterna kom till Prekebo. Hon hade en särskild kammare för sina mediciner. Mot slutet av hennes liv gick det inte en dag utan att det kom hästskjutsar med sjuka för att söka hjälp för sina åkommor. Det finns många berättelser om sådana besök.

En äldre dam berättade för många år sedan: Att hon i sin ungdom hade haft fullt med bölder på armar och ben och även i ansiktet. En äldre person hade rått henne att söka ”doktorinnan” i Prekebo. Så skedde. Hon fick en blandning med växter och annat, som var svårt att förklara och som hon skulle koka samman. Därefter skulle hon dricka den saft som bildades. Bölderna försvann för alltid. På vårkanten kom många bönder för att få bort sitt ”dåliga” vinterblod. Vad nu detta skulle vara? Då skulle man använda blodiglar.

Det berättas att hon köpt ormgaddar och även mullvadar som skulle vara bra mot så kallade fallandesjuka som ingick i behandlingen. Mot kikhosta använde hon mårddkött.

Pressen

Ja, det var mycket som doktorinnan kunde bota. Vi skall nu följa vad som skrevs om henne i tidningarna från 1880-talet fram till början av 1900-talet.

1887 i tidningen Halland kunde man läsa detta: I tusental kan man räkna de personer som med större eller mindre framgång hos denna ”kloka gumma” sökt bot för sina kroppars skröpligheter. Dock bortresoneras kan

ej att personer genom sina besök hos henne blivit befriade från sjukdomar, som till och med av läkare förklarats obotliga. Marks och Kinds häradsfolk samt befolkningen i mellersta Hallands skogsbygd hysa stort förtroende till gumman och anlita hellre henne än ortens läkare, kanske mycket till följd av det ringa arvode hon tager för sina ordinationer. Gumman har några dagar vid midsommar gästade Alfshögs socken och har under dessa dagar en formlig folkvandring ägt rum till det ställe där hon vistats. Minst hundra personer har dagligen besökt henne för att rådfråga angående något ont varav de lidit.

Att hon inte stod högt i kurs hos överheten kunde man ta del av i en text i Falkenbergs Tidning i september:

Prekebogumman stämd

”Doktorinnan” Kristina Andersson från Yxabecks socken i Elfsborgs län, gemenligen ”Prekebogumman” kallad, är en även här på orten mycket bekant personlighet, vilken tagit till sin uppgift att kurera allmänheten för alla möjliga sjukdomar. Kvinnan har en ovanligt god praktik och skördar ansenligt av sköna kontanter, uppburen som hon är av lantbefolkningen. Vi känna icke närmare gummans läkekonst, men vi har hört rätt många påstå att hon återgivit många hälsan, även till sådana, som läkarna lämnat utan hopp. Om verkliga innebörden av dessa utsagor kunna vi icke döma, men vi är få, som med missmod skola mottaga underrättelsen, att en gräns nu tycks ha blivit satt för Prekebogummans uppträdande här i orten. Hon blev nämligen i går av myndighet beordrad kronolänsman att åtala gumman.

Den förordning mot hennes geschäft som stämningen åberopar är av mycket gammal dato, nämligen 19:e punkten av kungl. Majestäts medicinalordningar av den 30 oktober 1688, vilken stadgar böter av intill 50 daler silvermynt för den, som träder läkares rätt för nära.

Vid herr Ankarloos (kronolänsman) besök blev det naturligtvis icke liten uppståndelse. Kristina Andersson medgav genast att hon utövade läkaryrket, dock inte under titeln ”doktorinna”.

Kristina Andersson lät sig inte hindras av stämningen utan en månad senare kunde man läsa i tidningen Halland: Prekebogumman, den sig kallande doktorinnan Kristina Andersson, tyckes ha kommit ytterligare i ropet, sedan hon för olovligt utövande av läkaryrket åtalats inför Faurås häradsrätt. Trots detta åtal har hon nyligen, skriver en meddelare, farit omkring i häradet och gjort ”underkurer” överallt eftersökt och hyllad. Hennes praktik tyckes vinna en allt större omfattning. I Prekebo har gumman låtit uppföra en särskild ”sjukstuga”, där hon mottager och vårdar sina patienter. Alla, som besöker henne, röner ett gästfritt och vänligt mottagande, och hon tager ganska ringa ersättning för sitt besvär. Många

fattiga får fri ”vård” samt en och annan dessutom logi och underhåll gratis. Smålandsposten berättar att gumman i dagarna försökt sin lycka i Burseryd, där hon hade att glädja sig åt ett talrikt besök.

Domen

I början av december föll domen mot Kristina Andersson och i tidningen Halland kunde man läsa:

Prekebogumman dömd

Faurås häradsrätt fällde sistlidna lördag utslag i bekanta ”läkaremålet” mot ”doktorinnan” Kristina Andersson från Prekebo, och löd domen på ”50 daler silvermynt böter” enligt ännu gällande förordning av 1688 om kvacksalveri.

Det är väl knappast att vänta, skriver i anledning härav Falkenbergs Tidning, att Kristina genom detta utslag skall förmås upphöra med sin verksamhet, men har det goda med sig, att allmänheten nu torde få klart för sig, att gumman alldeles inte, såsom påståtts, äger ”rättighet att doktorera”.

Tacksägelsebrev

I en annan tidning kunde man läsa att Kristina Andersson fått mottaga en mängd tacksägelsebrev och intyg från tillfrisknade. En hade lidit av sinnessjukdom, några av kallbrand, vattensot, fistel osv. Flera av doktorerna förklarade obotliga, andra, att de blott kunde hava några dagar att leva, men att de av doktorinnan blivit gjorda helbregda.

Dessa intyg äro skrivna av handlande, nämndemän, kommunalstämmeordförande, arbetare med flera.

Misstag kan göras men i detta fall från 1896 är inte Prekebogumman skyldig.

Misstag som hade goda följder.

En äldre torparhustru i Hallands skogsbygd hade råkat ut för oturen att både hennes kära hälft och enda ko insjuknat. Gumman vände sig till den riksbekanta ”Prekebogumman” som är känd för att bota såväl två- som fyrbenta patienter. ”Doktorinnan” ordinerade ”mecklamenter”, särskild för gubben och särskild för kon. Men vid hemkomsten råkade gumman begå misstaget att förväxla medicinerna, så att hennes käre gubbe fick kossans medicin och tvärtom.

Först när mer än hälften av medicinen var konsumerad, upptäcktes misstaget, men besynnerligt nog hade ändock medicinen gjort god verkan, ty både gubben och kon hade blivit fullkomligt krya. ”Prekebogumman” har nu fått beröm för sina ”goa mecklamenter”, skrives till Varbergs Tidning.

Men myndigheterna var åter ute efter Kristina för hennes läkarverksamhet. 1896 var det dags igen.

Prekebogumman bötfälld

Länsman O. Mattsson hade vid Marks häradsrätt yrkat ansvar för Kristina Andersson i Prekebo för kvacksalveri och olaga försäljning av läkemedel. Då Mattson ej styrkt att den sålda medicinen varit av hälsofarlig beskaffenhet, ogillade häradsrätten åtalet. Kungliga majestätet har nu i likhet med Göta hovrätt, för det hon obehörigen utövat läkareverksamhet att böta 12 kr 50 öre. Domen grundar sig på 1688 års medicinalordning.

Prekebogumman hade inte bara förmågor inom läkekonsten. Hon var också anlitad som ”detektiv”.

Klok gumma – detektiv

Att Prekebogumman kan återställa tjuvgods, tror man ganska allmänt i bygderna och många äro de som i detta hänseende sökt hjälp hos henne. En förmögen fru på ett säteri blev häromdagen kvitt sin börs. vilken var förvarad i ett skåp. Genast for hon till Prekebo för att få reda på hur hon möjligen skulle få den åter. Prekebogumman svarade emellertid att hennes tid ej tillät henne att göra undersökning i saken, men visade den bestulna till en f.d. elev som med säkerhet skulle återskaffa det stulna.

Kommen dit frågade frun efter gamla ”Kajsa”, så var elevens namn, som strax kom ut och upplyste;

”Du ska genast fara hem och hälsa alla hemmavaran- de från gamla Kajsa. Säg sedan att om tre dagar skall den som tagit börsen varda blind, om börsen då ej är återfun- nen”.

Vad hände? Jo, nästa morgon låg börsen åter i skåpet. Ännu ett bevis på gummans ”makt”

Samvete eller ”Prekebogumman”?

I början av förliden månad bortstals från en kreaturs- handlare i en av mellersta Hallands skogssocknar 30 kr ur en plånbok, liggande förvarad i en i stugan upphängd rock. Som ingen spaning på tjuven kunde erhållas, beslöt den bestulne att rådfråga den s.k. ”Prekebogumman”, vilket beslut snart blev bekant i orten. Alltnog, antingen

Vad som återstår av gården Prekebo.

samvete eller ”Prekebogumman” tog skruv, då den bestulne fann penningarne för ett par dagar sedan, liggande på sitt bord, ditlagda då ingen var hemma, skrives till Hallands-Posten.

Falkenbergs Tidning den 17 juli 1901:

”Prekebogumman”, en i Västergötland mycket anlitad kvacksalverska, är upptaxerad till en årlig inkomst av 2.000 kr. Hon tar 1 kr för varje konsultation, men vägrar envist att ge vederbörande någon upplysning om sina inkomster.

Detta var lite av vad man kunnat utläsa om ”Prekebogumman” i olika tidningar från 1880-talet fram till 1901.

Gården Prekebo

Nu till gården Prekebo där hon hade sin praktik och sjukstuga, som idag bara består av några ruiner, men som på sin tid var en av de största gårdarna i trakten.. Här bodde Kristina från 1877 och fram till sin död 1912. Runt omkring i det som idag är skog låg då åkrar och ängsmarker. På gården hade de två hästar, femton kor och även grisar. Under senare delen av sitt liv tog hon emot hjälpbehövande så gott som dagligen och de kom ofta långväga ifrån. Även psykiskt sjuka togs omhand. De fick bo på gården och hjälpa till i det dagliga arbetet.

Kristina tog emot sina patienter sittande i sin gungstol. De hemkokta örtextrakten, tilltron till hennes rykte och förmågan att lyssna till patienten var hennes bote- medel. I ett särskilt rum hade hon sina mediciner, framställda av örter som traktens barn hjälpt till att samla in. Där lär hon ha odlat mögel som användes mot bölder och infektioner. Hon var före sin tid, det var först 1928 som Fleming upptäckte penicillinet. Som ett bevis på hennes förmåga hittades vid hennes död ett stort antal kvarlämnade käppar och kryckor på gården.

Kristina var de fattigas beskyddare. Trots att hon bara tog betalt av dem som hade råd, blev hon tämligen välbärgad med tiden. Det sägs att en göteborgare som hon botade från en svår sjukdom gav henne två vita hästar och en täckt vagn, den enda i hela socknen.

Det var inte alla som uppskattade Kristinas verksamhet som man kan se av notiserna från tidningarna. Den framväxande läkarkåren kallade henne för Qvacksalvare. Prästerna såg botandet som trolleri och svartkonst. Men det hindrade inte Kristina från att gå i kyrkan varje söndag.

Historierna om försöken att ställa henne inför rätta är många. Det sägs att när länsman kom för att hämta henne, så vägrade hästarna att röra sig ur fläcken. Då säger Kristina: ”Låt mig stiga av så orkar de nog”. Sagt och gjort. Sedan bar det av i sken men utan Kristina. Länsman fick åka därifrån med oförrättat ärende.

Kreatursdoktor

Kunskapen gick i arv i släkten. Kristinas farbror, Johannes i Hallastorp, var kreatursdoktor och botade ofta djuren med örter. Det sägs att det var han som lärde henne. Kristinas son Albert förde sedan arvet vidare. Utifrån recepten i moderns böcker kunde även han bota. Flera äldre på orten kunde berätta om hur de varit hos Albert för olika åkommor.

Denna fantastiska kvinna bodde på gården Prekebo, som ligger vid vägen mellan Öxabäck och Mjöbäck. Stanna till där och meditera en stund över livet här kring sekelskiftet 1900, visserligen bara ruiner att titta på, men här blev många botade från sina åkommor runt sekelskiftet 1900.

En skiss över hur husen på Prekebo gård var placerade.

Slutligen får du här ett recept från Kristina som kan hjälpa dig när du är modstulen.

Lycka till!

Kristina ordinerar följande kur:

20 g dyvelsträck (stinkande växtharts)

20 g vätteljus (fossila skal)

20 g blodrot (växt)

12 g bävergäll (körtel från bävern)

kokas i lite vatten, intag 1 tsk 2 dagar varje vecka

*Tommy Grapenholm
Alingsås*

Återvinning då och nu!

Förr förekom ofta bonnauktioner på landsbygden. Det är ovanligt idag. Desto vanligare med loppisförsäljare. I vår tid med krigshets, stigande mat- och bostadspriser, miljöproblem med mera så ligger återvinning i tiden.

Nu är det ingenting nytt, ty även under 1940- och 1950-talen hörde återvinning till dagens melodi. Under 1950-talet då det var si och så med kommunal sophämtning, så nyttjade landsbygdsborna skogen som avfallstipp. För oss som var barn då var det en lek att gå till närmaste skogsområde och rota fram många fynd som glasflaskor, ljusstakar, porslin och annat ”skräp”. Fullt användbara saker, som idag säljs dyrt i Gamla stans prylbutiker.

Monika Moberg Kilefors

Bonnauktion förr i tiden. Bild: Börje Brorson.
Denna bild har tidigare varit publicerad i VB nr 2 2019
med västgötatext av Leif Brunnegård.

Glimtar från Hjo

Staden Hjo vid Vättern är motsägelsefull. Den är en idyll från Vattenkuranstaltens dagar på 1800-talet men också med Calle Örnemarks staty av Erik Läspe och Halte syftande på Grönköping, den joviala Hjovialen och koggan. Ursprunget är ett sigill från 1600-talet. Om denna stad har den tidigare stadsarkitekten Per-Göran Ylander skrivit två böcker med glimtar från de senare århundradena och speciellt från vår tid. Genom dessa glimtar får vi en god bild av staden Hjo och dess utmärkande drag. Böckernas titlar är "Allt kan hända i Hjo" och "Det är som i Hjo".

Här finns berättelser om allt från varuhusautomater, klockbyggare, murar, pilsnertillverkning, lergropar, folkparksartister och roddtävlingar till isförhållanden på Vättern, snöfogdar och personporträtt av t ex Josef Kihlberg, Ralph Lysell och Anna Gardell Ericson.

Redan 1413 betalade staden Hjo skatt till den nordiske kungen Erik av Pommern, och därför firade Hjo 600-årsjubileum 2013. År 1586 fick Hjo förnyade stadsrättigheter av Johan, (!!!) så då ansåg man sig kunna fira 350-årsjubileum år 1936. Också lite motsägelsefulla händelser men desto mer anledning att fira!

Böckerna innehåller många bilder, som får utgöra bakgrund till episoder och skeenden. På Regeringsgatan stod ett litet hus mitt i gatan på en ca 100 kvm stor tomt. Där levde ett par gamla syskon, som inte ville flytta, och stadens myndigheter hade inte hjärta att köra ut dem. Tragiskt nog går den 85-åriga mannen en

Boksignering i Hjo. Förra stadsarkitekten Per-Göran Ylander signerar en av sina böcker om staden Hjo.

vinterdag ut på Vätterns is och försvinner. Huset hade donerats till staden och står i dag som samlingslokal på campingplatsen i Hjo, ett stycke småstadshistoria.

Hjo fick Europa Nostras hedersmedalj 1990. Organisationen som delar ut priset är Europas ledande ideella organisation för bevarandet av Europas gemensamma kulturarv. I Ylanders böcker berättas om många byggnader genom tiderna från de stora byggnaderna i schweizerstil från 1800-talet vid Hjo vattenkuranstalt till "Hjos fulaste hus", funkisvillan Villa Källberg på Floragatan med Sven Ahlbom som arkitekt. Adrian C. Peterson var arkitekten bakom några av Vattenkuranstaltens byggnader från slutet av 1800-talet. Däremellan får vi veta mer om bl a Medborgarhuset Park från 1958 och Domus från 1963. Som exempel på olika intressen hos invånarna i Hjo kan nämnas de första hyresgästerna i Medborgarhuset. De var Gammaldansens vänner, HSB, Hjo Mejeriförening, Bridgeklubben, Jehovas Vittnen, Högerns kvinnoklubb och Föreningen för Mjölpropaganda.

Författaren berör även Oskar Dicksons ångsåg vid Hjo hamn samt Röhsska huset. Brännvinsbussen från 1925 mellan Tidaholm och Hjo vittnar om att nykterhetsrörelsen var stark i Tidaholm, som därför inte hade något eget systembolag.

Namnet Hjo kommer möjligen från den å som flyter genom staden och inte som det sagts av "Hic jacet otium – här vilar friden", som sägs ha yttrats av vinddrivna munkar från östgötasidan.

Författaren Bo Bergman var gift med prästens dotter i Hjo och har skrivit en liten dikt som måhända syftar på staden:

"Det var en liten, liten stad,
där rann en liten å,
och i den lilla staden
var alla ord så stora,
och människor så små.

Och där var skönt och tyst och lugnt,
och ån var tidens å.
Att den ej kunde rinna
tillbaka, ville aldrig
den lilla stan förstå."

När man läser böckerna om Hjo, får man ändå uppfattningen att staden är tidlös och oberoende av tidens ström. Och den har en tidlös slogan: "I love Hjo".

Ann-Britt Boman

Välredigerad skrift i Nossebro

Bilder från förr och nu i Nossebro 35/2023 är fullspäckad med intressanta berättelser, personporträtt, företagspresentationer och många foton från förr och nu. Dessutom i läcker layout.

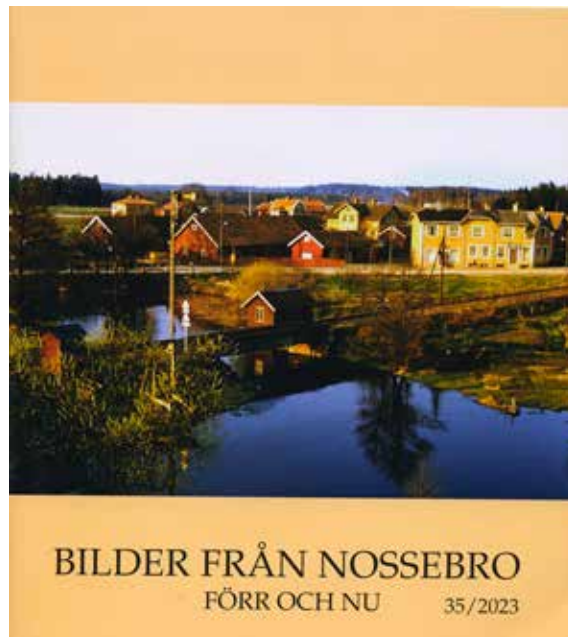
Birgitta Ejderfjell berättar om sin mormor Ebba Hellström (1894–1988). Hon föddes i Påskallavik och flyttade tidigt hemifrån och fick arbete som handelsbiträde på flera orter innan hon anställdes hos Fredrik Wahlström i Trollhättan. Duktiga Ebba blev erbjuden att flytta till filialen i Nossebro som föreståndarinna 1926. 1935 övertog Ebba, ensamstående mamma på den tiden, butiken efter Wahlström, en stor utmaning för henne som kvinna på den tiden. Butikens namn ändrades till Hellströms Manufaktur. Hon hade integritet, rak och utåtriktad och med ett hjärta för dem som hade det svårt. Hon var fenomenal på huvudräkning. En välskriven och lång berättelse om hur det var under 1920-talet och framåt. 1967 flyttade Ebba till sina närmaste släktingar i Enebyberg och hon dog på Danderyds sjukhus 1988.

Ingegerd Johansson har skrivit en artikel om Restins i Nossebro efter uppgifter från Sören och Björn Restin. Restins är en fabrik som funnits i 74 år. Lars Restin föddes 1923 i Härene och kom till Nossebro i unga år. Han arbetade på flera ställen, bl a hos Karl Malmquists bilverkstad på Kvarngatan. I ett nytt hus startade Malmquist legotillverkning och Lars arbetade även här. 1949 startade Lars egen tillverkning i en bysja på Kvarngatan. 1950 flyttades produktionen till Södra vägen.

1955 brann en av Fords fabriker i Detroit. Byggnaden saknade rökluckor och många människor dog av rökgas. Högerdahl i Sollebrunn började då producera rökluckor som marknadsfördes av ett skånskt företag. AB Restins började tillverka gångjärn och beslag, tillbehör till takluckorna och de såldes av Förenade Tak, storsäljare för AB Restins.

Ett äkta familjeföretag som 2024 fyller 75 år. Tillverkningen sköts av Lars son Sören och familjen Restin – Björn, Martin, Linda, Sören och Gunilla.

Börje Andersson berättar om tillverkning av aluminiumbåtar i Nossebro. Småskalig produktion skedde i lokaler på den plats där idag Ridskolan Berget är belägen. Gården där företaget inrymdes ägdes av Einar Andersson, som troligtvis även var involverad i verksamheten. Owe Lindberg arbetade i företaget 1956-58.

Vy från gamla mejeriet där numera höghuset Åsikten är beläget. Till vänster gården Kerstinsås med tillhörande kvarn. Tryck: Åtta.45 Infomedia, Alingsås 2024.

Han berättar att det kördes båtar med häst och vagn till Nossebro järnvägsstation. Företaget utvecklades alltmer, men när plastbåtar utkom på marknaden upphörde nossebroföretaget, osäkert när.

Essunga Hemvärn bildades 1940. När det var som starkast på 1980-talet rekryterades närmare 150 män och kvinnor i organisationen. Börje Andersson har skrivit en lång artikel om detta.

Hemvärdet växer sig nu åter starkt efter en alltmer tynande tillvaro. Bakgrunden är Rysslands aggressiva krig mot Ukraina och Sveriges NATO-ansökan.

Ruth Jonsson (1932–2018), Nossebro, var västsvenskt första kvinnliga LO-ombudsman.

Kerstin Abelson berättar om ett intressant kvinnoliv i efterkrigstidens Sverige och framåt. Ruth var starkt engagerad i såväl familje- som förenings- och arbetsliv. Hon var aktiv partimedlem i socialdemokratiska partiet och även ordförande i Nossebro Missionskyrka, sekreterare i arbetarekommunens styrelse, ledamot i Essunga kommunstyrelse, vice ordförande i socialnämnd och ledamot i fullmäktige, ersättare i landstinget och Essunga primärvårdsnämnd. Hon var även ordförande i PRO Skaraborg. En riktig kraftkvinna, med andra ord.

Monika Moberg Kilefors

Redaktionskommitté

Börje Andersson, ordförande, Ingegerd Johansson, Karl-Johan Augustsson, Kerstin Abelson och Tomas Bornhall.
Medarbetare 2023 är även Birgitta Ejderfjäll.

Tryck: Åtta.45 Infomedia, Alingsås 2023.

Skepplanda Hembygdsförening 75 år

Skepplanda Hembygdsförening firade sitt 75-årsjubileum den 11 november 2023. Föreningen bildades den 12 november 1948 så det var nära nog på dagen 75 år senare som hundratalet medlemmar och gäster firade med god mat och härlig underhållning med sång, nyckelharpa och gitarrspel.

”Den 12 november 1948 samlades några entusiaster, tillsammans med ett 60-tal intresserade i dåvarande hemvärnsgården, för att bilda en hembygdsförening. Man åhörde först ett föredrag av rektor E. Hollman från Lilla Edet över ämnet *Praktisk hembygdsvård, som alla invånare kunna och böra öva.*”

Gratulanter kom bland annat från Starrkärr–Kilanda och Hålanda hembygdsföreningar, Skepplanda Bordtennisklubb (som firade 75 år en vecka senare) och Sveriges Hembygdsförbund.

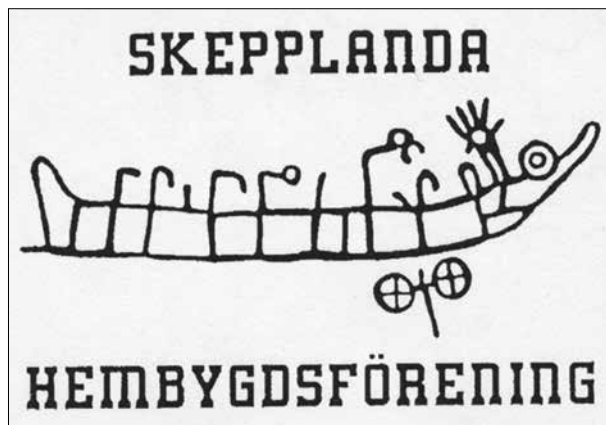
Fyrbyggarnas historia

Sveriges Hembygdsförbund utdelade diplom och nål till Bernt Johansson som ett sätt att tacka Bernt för hans stora engagemang i föreningen och för hans forskning om fyrbyggarnas historia.

Bernt är initiativtagare till föreningens påbörjade digitalisering av bilder och dokument. Bernt höll ett kortare föredrag med bildspel om fyrbyggarna från Skepplanda som arbetsvandrade till ett hårt arbete på många fyrar vid Sveriges kuster. Han bad också publiken höra av sig med bilder och historier med mera så att han kan lägga pusslet än mer.

Bernt Johansson vid sin egenhändigt tillverkade ställning med kamera och smartphone där ett inbundet tidningslägg med ett kvartal av Elfsborgs Läns Tidning omvandlas till en fil i PDF-format. Se Västgötabygden 2023 nr 2.
Foto: Bo Björklund.

I föreningens logotyp ingår hållristningen på Stugåsberget, en av Sveriges största skeppsrisingar.

Föreningen ser framåt med tillförsikt och hoppas att medlemmarna fortsatt kommer att engagera sig i de olika event som sker under kommande år.

Vi ser gärna nya som gamla medlemmar på besök i hembygdsgården på torsdagskvällar mellan 18–20 då vi bjuder på kaffe och trevligt umgänge.

Styrelsen tackar alla medverkande som gjorde kvällen till ett underbart minne.

Till gagn för bygdens invånare.

Marie Robertsson
Skepplanda
Hembygdsförening

Prenumerera på Västgötabygden!

Det kostar 200 kr att få hem sex nummer av tidningen under ett år. Vid samtidig beställning av 10 prenumerationer (beställ t ex till hela styrelsen) är priset 180 kr per prenumeration.

Anmäl till vår kanslist Eva Mann, 0512-105 50.
E-postadress: kansli@vhbf.se
Evas kontorstid torsdagar 9–15.

Hundra år i Skövde

Den 23 november 1923 hölls det första sammanträdet för bildandet av Skövdeortens Hembygds- och Fornminnesförening på initiativ av majoren Eric Ugglå. Den 6 februari 1924 beslöts om föreningens bildande och konstituering.

Föreningen fyller således 100 år 2024. Den 8 mars 1924 valdes rektorn Elis Estréen till ordförande och major Eric Ugglå valdes till vice ordförande.

I mitten av 1940-talet sökte man efter en egen lokal, där föreningen kunde förvara sina samlingar. 1944 försökte friherre Klingspor att få Kråks herrgårdsbyggnad utanför Karlsborg flyttad till Skövde för att användas som museum, men det blev istället Skara som fick överta denna byggnad. 1945 kunde emellertid lokalfrågan lösas genom att bottenvåningen och vindsvåningen i Rådhuset vid Hertig Johans torg i Skövde kunde användas av föreningen. 1946 blev det invigningsfest vid museets öppnande. Bland de många nyförvärv till samlingarna som då presenterades var en kopia av Timboholmsskatten. Originalen finns i Historierummet på Historiska museet i Stockholm.

Skövdeortens Hembygds- och Fornminnesförening drogs med ekonomiska problem i början av 1950-talet. Då generallöjtnant Folke Högberg valdes till ordförande var hans första åtgärd att se till att museets framtid tryggades. Efter förhandlingar med stadsfullmäktige i Skövde överlämnades museet till en av stadsfullmäktige utsedd styrelse den 1 juli 1952. Under 2004 flyttades museets samlingar till ett lager på Rådmansgatan 26, och lördagen den 16 april 2005 skedde invigning av museet i nya lokaler.

Senare har Kulturfabriken med Skövde musikskola tillkommit, och museet är numera en del av Kulturfabriken.

Monika Moberg Kilefors

Såväl Börje Bergsten, Göran Lundh, Ulla-Britt Hagström, Monika Moberg, Tord Gustafsson och Lisbeth Åkerstedt har haft ordförandeposten under olika perioder sedan 1990-talet. U-B Hagström utarbetade ett jubileumshäfte till 80-årsjubileet 2004.

Stadsvandringar. Under senare år har en stor del av verksamheten under sommaren bestått av stadsvandringar. Ovan ses förre länspolis-mästaren Börje Bergsten (1934–2024) leda en vandring.

Stadsvandringar. En annan återkommande vandringsledare var förre museichefen Göran Lundh såväl som (nedan) före detta kommunalrådet Tord Gustafsson (1945–2023) och förre stadsarkitekten Lars-Johan Ekelöf (1938–2024). Numera är det stadsmuseet som arrangerar stadsvandringar. Foton på denna sida: Monika Moberg Kilefors.

Prisbelönta kvarteret Tygvävaren vid Bryggaregatan i Alingsås. Åsa och Tomas Eklöf står bakom den vackra arkitekturen. Foto: Pär-Uno Ström.

De prisas för vackra Alingsås

I trästaden Alingsås står husen och dess förkämpar alltmer i fokus. För en tid sedan fick Åsa och Tomas Eklöf och deras företag Plusbo ta emot 2023 års kulturvårdspris till minne av Per Henrik Rosenström. Detta för att ha bidragit förtjänstfullt med arkitektur till ny- och ombyggnad av hus i Alingsås. Priset delades ut av Alingsås Hembygdsförening.

– Mycket roligt och hedersamt, framhöll pristagarna, när de mottog priset i IOGT-huset.

Alingsås Tidnings gamla trähus längs Södra Ringgatan, som byggts om till bostadsrätter är bara ett exempel på ett lyckat projekt. Här låg tidningens lokaler i över hundra år innan flytten till sin nuvarande adress på Sveagatan.

Ett rykande aktuellt nybygge är utmed Bryggaregatan – Plangatan där en del av Nattsénska gården stycats av och blivit moderna bostadsrätter i sekelskiftesstil. Inflyttning planeras under våren 2024. Stenhuset där den kommunala musikskolan en gång inrymdes vid Gustav Adolfsgatan är ytterligare ett projekt som pågår för ombyggnad till bostadsrätter. Detta för att nämna några hus som Plusbo jobbat med.

Grävskoporna

Men inte nog med det. Alingsåsarna har även mycket att tacka sin tidigare museichef Per Henrik Rosenström för sin vackra stad. Han kämpade länge och väl mot grävskoporna under sin tid i kommunen på 1960- till

80-talen. Därefter var han ordförande i Alingsås Hembygdsförening och kämpade även där mot rivningshysterin. Anrika Stampens kvarn, uppförd en gång av Jonas Alströmer, var bland annat en byggnad som etablissemangen ville ha bort men som räddades och blev ett kulturhus.

Fyllt 100 år

Den 1 juni 2024 skulle Rosenström fyllt 100 år och i samband med detta kommer Historiska Sällskapet i Alingsås i samarbete med Alingsås Hembygdsförening att resa en porträttskulptur i centrala Alingsås.

Förberedelser har pågått sedan länge och det är många, såväl privatpersoner som företag, som skänkt pengar till skulpturen.

För att ytterligare belysa Alingsås storhet som en vacker och välbevarad stad kan också nämnas det prestigefyllda Europa Nostrapriset, som staden tilldelades 1984.

Pär-Uno Ström

VÄLKOMNA!

*Varnums Hbf i Ulricehamns kommun,
Överlida Hbf i Svenljunga kommun och De sju
häradernas Kulturhistoriska förening i Borås
kommun hälsar vi mycket välkomna som nya
medlemmar i Västergötlands hembygdsförbund.
Vi hoppas att vi ses snart på våra olika möten
och i spalterna!*

Pristagarna Tomas och Åsa Eklöf jämte Carina Håkansson, ordförande i Alingsås Hembygdsförening. Foto: Pär-Uno Ström.

Uppsnappat

På baksidan av Moholmsbygden nr 54 2023, har vi snappat upp följande:

Ordförande i Moholms Hembygdsförening är Annelie Brixvie.

När knektarna förr i tiden skulle till möte i Axvall brukade de samlas vid gästgivarvårdarna utefter vägen. De samsades kanske inte alltid så bra utan retades tappert. Man hade öknamn på socknarna man kom ifrån och kallades därefter.

Hova	kor
Älgårås	kalvar
Halna	stollar
Fredsberg	getter
Lyrestad	loppor
Flistad	oxar
Ekby	hästar
Hassle	pinnar
Torsö	vargar
Fägre	åsnor
Björnsäter	björnar
Ullervad	får
Leksberg	busar

Baksidan av en del av prisbelönta kvarteret Tygvävaren vid Bryggaregatan i Alingsås. Åsa och Tomas Eklöf står bakom den vackra arkitekturen. Foto: Pär-Uno Ström.

Nästa nummer av Västgötabygden

Nummer 2 ges ut i slutet av april 2024. Författarna i denna skrift är själva ansvariga för innehållet i sina artiklar. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera insänt material. Ange om möjligt bildfotograf. Bidrag och tips till tidningen mottas tacksamt av redaktionen, liksom tidskrifter och böcker som önskas anmälda. Insända texter och bilder anses som godkända för publicering på vår hemsida.

Eftertryck och kopiering förbjudet utan medgivande av artikelförfattare.

Tripp, trapp, trull...
Foto: Ulf Arnell

Superkargörerna på Strömma, Sätila och deras KinareSOR

Strömma, Sätila, i början av 1920-talet. Man-gårdsbyggnaden från slutet av 1700-talet. Från familjealbum.

Superkargörerna Strömma

Strömma är en gård med medeltida anor. Där startades 1918 Sätila Lantmanna- och Lanthushållsskola. Nu heter den Strömma Naturbrukscentrum sedan Hushållnings-sällskapet Sjuhärad tog över verksamheten 2017.

Jacob Bjärsdal har skrivit en bok om gårdens histo-ria. I den kan man läsa att Strömma 1571 med sina då fyra bönder kunde föda 40 nötkreatur och sex hästar. 1639 har gården satts i mantal. Det är bonden Joenn som är ägare till ett mantal. Efter indelningsverkets införande blev Strömma 1699 ett rusthåll. Ägaren blev skyldig att hålla en utrustad ryttare mot skattefrihet. Gårdens kvarn och såg blev dock undantagna från skattebefriel-sen.

Från 1750-talet börjar det dyka upp ståndspersoner som var bosatta på Strömma, skriver Bjärsdal. Det är då superkargörerna Carl och Frans Walters namn kommer upp som boende på Strömma. En superkargör är en som följer med ett lastfartyg och har hand om försäljning och inköp av last. De blev sällsynta redan i början av 1900-talet. Arbetet görs nu av mäklare och agenter.

Det har kommit ut en prisbelönt bok ”Sjöfarare och superkargörer” av Lars Olof Lööf. Den har biografier över dem som arbetade på de Ostindiska kompanierna 1731–1813. I den kan man läsa om bröderna Walter.

Carl Walter (1717–1786) och Frans Walter (1718–1768) var söner till skeppsbyggmästaren i Göteborg Frans Walter och Elsa Beata Prunck.

Carl Walter ägde Strömma 1751–1786 och dog på Strömma den 1 februari 1786 av torsken som är en svampinfektion i munhålan. Hans hustru Anna Magda-lena Friedleben dog 1795 i Kinnarumma.

Carl Walter invaldes 1761 i Frimurarlogen i Göte-borg. Denna startades 1755 och hade 102 medlemmar 1759. Av dessa var 25 anställda inom Ostindiska kompa-niet.

Frans Walters änka, Dorotea Brigitta Roempke, an-tecknas som boende på Strömma i mantalslängden 1770. Frans Walter dog 1768 och var då en ganska förmögen man. Han hade tillgångar på över 14 500 rdlr och kon-tant fanns i dödsboet hela 9 600 rdlr. Makarna hade även mycket kinesiska varor i lager.

Carl Walter var inte så förmögen, men i hans boupp-teckning fanns ett antal böcker upptagna. Det var bibel, psalmbok och lagbok men också en i matematik (loga-ritmer) samt böcker på engelska, tyska och franska.

L.O. Lööf gör tolkningen att båda bröderna bor på Strömma vid denna tid och den äldre brodern Carl stod för tak och gård och den yngre Frans för kapital och handelsverksamhet. I Landvetter gästgiveridagbok får vi reda på att Frans Walter reste till Strömma den 20 september 1766 och då är nöjd med hur han blev be-handlad.

Svenska Ostindiska Kompanierna

Dessa var verksamma 1731–1813. De var inte ett kom-pani utan fem stycken som hade så kallade oktrojer (tillstånd) på 15 och 20 år för att bedriva handel med Ostindien. Man seglade dock nästan enbart till Kina. En oktroj innebar ensamrätt för att bedriva handel under ett visst antal år. Skeppen skulle utgå från Göteborg och återvända dit och sälja sina varor på auktion. Fartygen skulle byggas och utrustas i Sverige. Om inte Sverige hade resurserna fick man ta material från utlandet.

Karta över Syd kinesiska havet från Wikipedia. Bild från Det Gamla Göteborg.

Skeppet Götheborg augusti 2023 i Göteborg. Foto: Dagny Bengtsson.

Kompanierna genomförde 132 expeditioner och nästan alla expeditioner gick till staden Kanton i Kina. Det skedde med 37 olika skepp och man drabbades av åtta förlisningar. En känd sådan är när Götheborg 1745 förläste vid Hunnebådan i Göteborgs hamns inlopp när det kom tillbaka. En kopia av det skeppet har byggts och gjort en resa till Kina 2005–2007.

Ett annat haveri var Carl Walter med om i september 1761 när fartyget Prins Friedric Adolph blev vrak på Prata rev inte långt från Macau.

Resorna startade i januari och februari för att kunna ta vara på passadvindarna på de stora haven. Utrustningen av fartygen gjordes med omsorg. Det var en lång restid. Det provianterades med saltad och torkad föda. Man kände på den tiden till behovet av färsk föda och därför lastades även levande djur ombord, bland annat några oxar/kor, får, svin och höns.

Från Sverige förde fartygen med sig järn och trävaror av alla slag som såldes i Cadiz i Spanien. Som betalning fick man silver piastrar som var en gångbar valuta i Kina. Efter 7–8 månader kom man till Kanton där man stannade i 4–5 månader innan man gjorde färden tillbaka. En resa tog omkring 18 månader. Varorna från Kina bestod framförallt av siden, te och porslin.

Superkargörer

Dessa var en viktig grupp för kompaniet. De skulle som kompaniets representanter sälja och köpa varor. För att visa deras betydelse saluterade skeppen med åtta kanonskott när de gick ombord. Det märkliga var att superkargörerna hade högsta kommando ombord på fartyget. De avgjorde bland annat när man skulle kasta ankar och vilka hamnar som skulle besökas.

Styrustrustning på skeppet Götheborg i augusti 2023 visas av guiden. Foto: Dagny Bengtsson.

Superkargörerna skulle föra en mängd böcker som kassabok, kontraktbok, bok för lastning och lossning och en bok för utgifter under resan.

Alla böckerna skulle vid hemkomsten överlämnas till direktionen. För det mesta hade superkargörerna börjat som kadetter eller skeppsskrivare och sedan medföljt någon eller några resor som assistent innan de fick det stora ansvaret. Det var inte bara inköpen utan även försäljning i Göteborg som de ansvarade för. Detta ansvarsfulla arbete belönades dock rikligen i lönehänseende. I mitten av 1700-talet fick superkargörerna dela på sex procent av den hemförda lastens värde sedan vissa omkostnader avdragits. Det var för det mesta tre superkargörer och någon gång fyra eller fem. Kompanierna satsade på sina superkargörer och kaptener. Det var ett stort ekonomiskt ansvar som vilade på dessa personer. De skulle föra ett tungt lastat segelfartyg runt halva jordklotet.

Kinaresor av superkargörerna från Strömma

Frans Walter var med på flera fartyg till Ostindien från 1741. Detta år var han betjänt till superkargören Gustaf Ross på skeppet Stockholm. Han var därefter assistent på flera skepp innan han blev 3:e superkargör på Prins Friederic Adolph 1753. Frans Walter var sedan 4:e superkargör på Stockholms Slott 1759.

Carl Walter upprättade 1746 ett äktenskapsförord inför sitt giftermål där han berättar att han rest under 12 år till Kina. Carl Walter arbetade som assistent på flera resor innan han blev 3:e superkargör på Prinsessan Sophia Albertina 1755, 2:e superkargör på Prins Friederic Adolph 1761 och 2:e på Rikens Ständer 1763.

Carl Walters resor till Kina 1755 och 1761

Carl Walter kom att bli svärfar till en släkting till mig, Johan Jakob Reuterfeldt från Ingsered, Sätilla, och jag kommer att följa honom på två av hans resor.

På resan med Sophia Albertina 1755 var en kadett, som hette Johan Brelin, med. Han kom att ge ut en bok ”Beskrifning öfver en äfventyrlig resa till och ifrån Ost-Indien” som publicerades 1758. Den är utgiven av Redivia 1973.

Kapten på Sophia Albertina var Carl Gustaf Lehman. Besättningen var på 134 man och hon var beväpnad med 26 kanoner. Tre superkargörer var med på fartyget däribland Carl Walter.

Resan med Sophia Albertina 1755 beskriven av Johan Brelin

Den 5 januari 1755 avseglade skeppet från Göteborg. Det drevs av vindarna söderut och lämnade Helsingör den 20 januari. Färden ställdes över norra Skottland då det ansågs mer riskabelt att gå genom engelska kanalen denna stormiga tid. Storm och åskväder drabbades man av i flera dagar innan skeppet anländer till Cadiz den 27 februari. Friskt vatten och frukt som vindruvor, apelsiner, fikon m.m. var bland de varor som togs ombord. När pengarna som behövdes för att handla i Kanton kommit till fartyget lämnade Prinsessan Sophia Albertina staden Cadiz den 26 mars.

Med kraftig hjälp av nordostpassaden fortsatte resan och den 23 april passerades ekvatorn. Efter 71 dygn sikades Kaps bank den 5 juni och den 29 juli kommer Java i sikte.

Man kom in i Sundasundet och hade Java i öster och Sumatra på den västra sidan. Det var mest stilla väder och otrolig hetta, skriver Brelin. Den 3–4 augusti kom åtskilliga javaneser ombord. De kom i sina små farkoster eller kanoter mestadels uthuggna ur träd 8–10 alnar långa (1 aln=59 cm). Javaneserna hade med sig olika slags fisk, sköldpaddor, höns och frukter som kokosnötter, ananas och bananer. Till betalning tog de helst spanskt mynt. Den 6 augusti passerar Sophia Albertina Banka-

Superkargör på Svenska Ostindiska kompaniet. Fotograferad 2008 i Stockholm vid skeppet Götheborgs besök. Wikipedia.

sundet och kom dagen efter till ön Poulo Nanca. Ön var obobodd men hade två sjöar som de tog färskvatten till fartyget från. Det var nu första gången efter fem månader till sjöss som man kunde sätta foten på fast mark.

Ekvatorn passerades för andra gången den 12 augusti. Vädret blev oroligt med stark blåst, stormbyar och åskdunder. Detta varade ända till den 26 augusti då man fick sikte på Kina och ankrade på Macaos redd.

I Kanton

Till hamnen i Wampoa två svenska mil från Kanton kom Sophia Albertina den 3 september. Själva staden där de förnämsta kineserna bor får inga kristna besöka. Staden är befäst med hög och tjock mur. Förstaden, i vilka kristna har rätt att driva handel, är en tysk mil (7420 m) lång. Kinesiska byggnader som uthyrs till européer kallas faktorier. Dessa är två våningar höga och 300-400 alnar långa. Alla hus är byggda av obränt tegel.

Sidentygs- och sammetsfabrikerna är ganska många i förstaden och på kort tid tillverkas beställningarna. Porslin görs inte i Kanton utan kommer från staden Nanking. Det är dock merendels vitt så att här ritas (målas) på det som européerna vill ha. I Kanton finns också många verkstäder där det arbetas med pärlemor och elfenben. Lackerade arbeten görs här också.

Det finns ett stort antal folk som bor på sampaner (liten flodbåt). De får sin föda av fiske.

De varor som främst får européerna att driva handel i Kanton är sidentyger, råsilke, te, porslin, nankiner (ett slags bomullstyg), indigo, pärlemor och rotting.

Te finns inte häromkring utan förs hit från längre upp i landet.

Bland vackra nyttiga träd kan nämnas mullbärsträdet vars blad är silkesmaskens föda. Bambun användes inte bara till att bygga hus och tak över deras fartyg utan man gör också skor, hattar, bord med mera.

De förnämsta rätterna består av raguer. Istället för bröd brukar de koka risgryn men, skriver författaren, de har ett besynnerligt sätt att äta. De brukar inte skedar eller gafflar, utan maten förs till mun med porslinskäppar.

Den vanliga hälsningen sker på det sättet att man håller händerna ihop och bockar djupt.

Så snart ett skepp anländer möts de av två mandariner (tjänstemän). De stannar sedan bredvid skeppet i stora sampaner, en på vardera sidan. Dessa mandariner ger pass till de som vill resa till Kanton. En representant kommer ombord som dagligen skaffar fram det som behövs för skeppsfolkets spisning och ordnar med proviantering för hemresan.

Några dagar innan skeppet börjar ta in last kommer en tullinspektör med ståt och stort sällskap av mandariner för att bese och mäta skeppet.

På julaftonen ordnades vid Svenska faktoriet ett vackert fyrverkeri som drog till sig många åskådare. Nyårsafton följde fransmännen efter med ett präktigt fyrverkeri som var kostsammare än vårt och varade långt in på natten. Dessa ceremonier väckte kinesernas förundran eftersom det var ovanligt att alla avfärder avslutades så.

Återfärden

Den 12 januari lämnade Sophia Albertina Wampoa, men de kom inte mer än en halv mil då skeppet strandade på en sandbank. Dagen efter fick man hjälp av tre franska skepp att komma av detta farliga ställe. Den 6 februari kom man till Prinsön och efter att ha försett sig med friskt vatten och sköldpaddor till mat lämnade man ön den 11 februari.

I slutet av mars nalkades Goda Hoppsudden. De var utsatta för en svår storm i tre dagar från den 22 mars. Ön Sankta Helena anlöptes den 3 maj. (Den ligger 200 mil från Västafrika). Min kommentar är att den för senare generationer mest är känd som den ö där Napoleon satt fångslad. Han avled här 1821.

1756 fanns på ön 1500 engelska soldater till dess försvaret. Efter att ha hämtat friskt vatten och annan förfriskning, skriver Brelin, lämnade man Sankta Helena den 9 maj och ställde kosan till Ascension. När fartyget kom dit den 17 maj blev Johan Brelin och några andra skickade att fånga sköldpaddor. Han kom dock vilse och bröt sedan en fot. Eftersom han kom för sent till fartygets avgång seglade skeppet iväg utan honom. Via ett franskt fartyg på Sankta Helena och med andras hjälp kom Johan Brelin så småningom tillbaka till Sverige.

Sophia Albertina med Carl Walter ombord kom tillbaka till Göteborg i augusti 1756.

Resan med Prins Friederic Adolph och skeppsbrottet på Prata rev

I januari 1761 lämnade Carl Walter Göteborg på skeppet Prins Friederic Adolph.

Kapten på resan var Daniel Shierman. Strax innan de nått sitt slutmål Kanton i september 1761 led de skeppsbrott vid revet Prata.

Om förlisningen finns en redogörelse av kapten Daniel Shierman och en berättelse av Jacob Maule. Här kommer en sammanfattning:

Det var vid 20-tiden på kvällen den 4 september som man råkade in i bränningarna söder om Prata Islands. Strömmar förde fartyget mot klipporna. Stormasten kapades och kanoner och andra tunga saker kastades överbord. Skeppet tog in allt mer vatten och pumparna gjorde inte längre någon nytta. På morgonen den 5 september övergavs vraket. Med storbåt, slup och två jollar lämnade 120 man ur besättningen och två passagerare detta. På vraket stannade styrmannen C.U. Stiernlöf och nitton man kvar. De valde det själva.

Vattenförrådet undersöktes och det befanns vara för litet för så många. Planen att landstiga på ön Prata övergavs, då man inte trodde det fanns färskvatten där. Istället skulle man försöka nå kinesiska fastlandet. Senare på dagen blev det stiltje och de rodde ständigt. Värmen var olidlig. Vattnet ransonerades till en deciliter per man två gånger om dagen.

Nästa dag, söndagen den 6 september, började man sakna vatten på allvar. Några drack saltvatten, vilket ledde till svåra kräkningar och huvudvärk. Ingen vågade därefter dricka saltvatten. Befälet måste sitta på tapphållet till vattentunnorna så inte vattnet skulle stjälas.

På aftonen den 7 september kom jollen som sänts för att loda tillbaka och berättade att man sett ett par fiskare i sampaner. Jollen skickades tillbaka med en av passage-rarna, som var kines, för att undersöka om man kunde få vatten. Den kom tillbaka utan vatten. De gjorde sitt bästa för att komma i land roende och seglande. Mot middagen såg man att sampaner styrde in mot land och en hamn som låg där.

Tisdagen den 8 september och följande dagar var vädret vackert. Man kom närmare land och ankrade. Jollen sändes att hämta vatten. Den kom också tillbaka med det, men innan hade några kineser kommit ombord som mot en liten ersättning gett dem vatten. En mandarin ville gärna tala med dem och Herr Grill (en av superkargörerna) och den kinesiske passageraren gick iland. Många kineser med sina sampaner kom för att titta på dem eftersom de aldrig hade sett européer tidigare. Somliga visade sitt goda hjärtelag när de såg att ingen mat fanns. Kokta potatisar, saltfisk och annat som de hade till hands kastades till dem.

En mandarin kom ombord och underrättade sig om tillståndet. Han lovade all hjälp och tog deras jolle med sig samtidigt som storbåten placerades närmare land.

De som var med på jollen blev på stranden mottagna av en mängd människor som hade kommit från olika håll för att få se så underliga djur. Folk stod långt ut i vatt-

net längs hela stranden och visade sin förundran genom allmän tystnad. Tillsammans med alla åskådare fördes besättningen genom staden till mandarinerna som mottog dem mycket artigt och bjöd på många sorters mat och förfriskningar. De fördes sedan till en liten stad, Kattze, där en stor pagod fick inrymma dem.

Rapport om olyckan sändes till Kanton, men de skulle bli kvar tills vidare order gavs.

Tisdagen den 22 september kom klartecken att få låna en djonk (träbåt med segel) och resa upp till Kanton. Då kom en tyfon så resan kunde påbörjas först den 28 september.

Den 30 september passerades Bocca Tigris som var ett trångt sund vid Pärflodens utlopp i Syd kinesiska sjön. Kapten Schierman och superkargörerna for därifrån i förväg upp mot Kanton.

Morgonen därefter kom de till Wampoa. Där fick de veta att de i besättningen som lämnats kvar på vraket hade tillverkat en pråm som de tagit sig iland med.

Kapten Grubb på skeppet Riksens Ständer som var i Wampoa bestämde sig för att gå till Prata för att bärga penningkistorna. Han återkom den 13 oktober och hade bärgat 48 kistor med kompaniets penningar och en privat kista.

Carl Walter åkte hem med Riksens Ständer tillsammans med ett 30-tal av besättningen. De övriga tilläts ta hyra på engelska och holländska fartyg. Han kom tillbaka till Göteborg den 18 augusti 1762. Men redan i april året efter gav han sig iväg på Riksens Ständer som superkargör och kom hem från den resan i augusti 1764.

*Dagny Bengtsson
Björketorps sockens
Hembygdsförening*

Källor:

Sjöfarare och superkargörer, Lars Olof Lööf, 2021.

Ostindiska kompaniet, Tore Frängsmyr, 1976.

Svenska Ostindiska Companierna 1731–1813,

Sven T. Kjellberg 1975.

Webbplats Det Gamla Göteborg om

Prins Friederic Adolfs förlisning.

Beskrifning öfver en äfventyrlig resa... Johan Brelin 1758.

Utgiven av Redivia 1973.

Strömma i Sätilla, Jacob Bjärnsdal 1995.

Riksarkivet.

John G Grönvall, staty utförd av konstnären Sam Westerholm. Konstverket tillkom på initiativ av Maj-Britt Beetzen King, Verna Andersson och Carl-Axel Pettersson, som 2004 lämnade in ett så kallat medborgarförslag till Skövde kommun. Foto: Monika Moberg Kilefors.

John G Grönvall, staty i Skövde

I Skövde invigdes den 2 oktober 2010 en staty föreställande John G Grönvall, utförd av konstnären Sam Westerholm. Den stod då, mitt emot den äldsta delen av den väldiga Volvoanläggningen nära den fina kontorsbyggnaden från 1890, vilken är det enda kvarstående minnet av fabriken ursprung. Därefter har statyn flyttats till en plats utanför Volvo Skövdes besökscenter, även kallat Pentahuset.

Konstverket tillkom på initiativ av Maj-Britt Beetzen King, Verna Andersson och Carl-Axel Pettersson, som 2004 lämnade in ett så kallat medborgarförslag till Skövde kommun. Vid avtäckningen höll f d stadsarkitekten Lars-Johan Ekelöf ett anförande om grundaren av ”Skövde Mekaniska Verkstad” John G. Grönvall. Ett företag som sedermera kom att bli Volvo Pentaverken.

I Billingsbygden 2011 finns en mycket intressant artikel om Grönvall, författad av Lars Johan Ekelöf.

Trion som kom med medborgarförslaget var tre historieintresserade hembygdsvänner. De var medlemmar i såväl Skövde Hembygdsförening som Volvos historiska förening. Maj-Britt Beetzen King avled några dagar innan hon skulle fylla 100 år julen 2023.

Se även sidan 30.

Monika Moberg Kilefors

Restaurering av backstugan Kärleken i Öxnevalla

Aldern på stugan är inte exakt daterad men bör vara från senare delen av 1700-talet. Stugan skänktes av Öxnevalla kommun till Öxnevala JUF 1940. Den fungerade sedan som museum och klubbstuga fram till 2013, då hembygdsföreningen fick ta över den som en gåva.

Hembygdsföreningens styrelse beslutade 2019 om att stugan nu måste restaureras för att inte förfalla. Projektet startades med att ta in offerter och söka bidrag från Länsstyrelsen och Jordbruksverket.

Senare även från Sparbanksstiftelsen i Varberg. Som antikvarisk expert anlätades Karin Lundberg Västarvet. Beslutet om projektansökningarna försenades dock på grund av pandemin, och i väntan på beslut jobbade kommittén för Kärleken vidare. Denna grupp har träffats på måndagskvällar under sommarhalvåret, de tre år som projektarbetet pågätt.

2020 blev det klart med ansökan från Länsstyrelsen. Pengarna användes till att lägga nytt tak och att putsa skorstenen. Men under vårvintern slog pandemin till. Detta medförde att samtliga ansökningar till Jordbruksverket drogs in. Så nu var pengarna slut. Inte heller borde vi träffas enligt Folkhälsomyndigheten. Men trots det lyckades vi jobba en del ideellt, lite allmän uppröjning i och kring torpet. Efter en storm, fanns det en hel del vindfällen runt torpet som vi fick ta till vara. Informationstavla och ett staket kom också till under den tiden.

Spisen var i dåligt skick, så det fick till en grundlig renovering och puts med kalkbruk

Under 2021 tog Jordbruksverket åter upp de vilande ansökningarna, och vår blev beviljad. Nu kunde vi fortsätta med vårt projekt, som vi sedan höll på med fram till våren 2023

Det visade sig under arbetets gång att stugan var i sämre skick än vad vi tidigare trott. Golvet låg direkt mot marken och var bitvis helt uppruttet. Detta innebar att vi fick byta både bjälklag och golv. Vi lyckades få tag på lämpliga golvplankor av furu i fallande bredder (20–35 cm) från ett lokalt sågverk.

Det byggdes ett handikappanpassat utedass, vilket var viktigt för att kunna använda torpet i vår verksamhet, men också ett av kraven vi hade att förhålla oss till i ansökan.

Spisen var i dåligt skick, så det fick till en grundlig renovering och puts med kalkbruk. Spis och väggar kalkades sedan i stugan. Fönsterbågarna i stugan togs ut, och fick också de genomgå en grundlig renovering.

Taket på fähuset förstärktes och ersattes med ett enkupigt tegeltak, delar av syll och klädsel byttes.

Del av interiören i stugans rum.

En uteplats byggdes av de flata naturstenar som vi hittade under arbetet med stugan och från tomten.

Flaggstången som låg i fähuset fick en fin plats vid stugan. Sist behandlades samtliga byggnader med Roslagsmahogny, (en del ren trätjära plus en del kokt linolja plus en del balsamterpentin)

Nu när stugan var helt klar, var det dags för det roliga arbetet med att inreda. Vi använde då främst möbler och föremål som tidigare stått i stugan, det som saknades fylldes på med föremål från vårt museum.

Backstugan Kärleken med flaggan i topp.

Några andra spännande och roliga händelser i projektet.

När fähuset röjdes ur hittade vi en stockbåt under en massa gamla brädbitar. När vi sedan frågade några av

våra medlemmar, visade det sig att JUF bärgat båten ur Lilla sjö i Öxnevalla på 60-talet. Vi flyttade då båten till vårt museum på hembygdsgården. Vi fick sedan hjälp av arkeolog Evan Skole att analysera fyndet. En provbit skickades till Uppsala universitet för analys, med Kol-14 metoden. Daterades då till mitten av 1400-talet.

Båten finns att se på vårt museum. Vid arbetet med att gräva ur för bjälklaget i förstugan hittades en kanonkula under dörrkarmen. Det berättas att om man grävde ner något av metall, innanför eller under tröskeln skulle det hålla onda krafter ute. Troligen ett minne efter N:o 94 Bengt Klang, som var artillerist och som bott på Kärleken.

*Lars-Göran Bengtsson
Horreds, Istorps och
Öxnevalla Hembygdsgörelse*

Lindy Malm, Åtta.45 Infomedia, Alingsås, får här ta emot ett diplom av Jan-Olof Berglund, kassör i VHBF och medlem i redaktionskommittén, som tack för sitt arbete med tryckning av Västgötabygden under många år. Foto: Ulf Arnell.

SHBF:s julmöte i Skara. Till vänster kanslist Eva Mann och Inge Pettersson, Aplared, och till höger Annika och Lindy Malm, Alingsås, samt Margareta Fridh, Gudhem. Foto: Ulf Arnell.

Han uppvaktades med diplom – Tack Lindy!

Lindy Malm har funnits med som Västgötabygdens tryckerikontakt sedan 2006. Då arbetade han i Nossebro på Rydins tryckeri. Omvandlingarna inom tryckeribranschen har varit många. Numera representerar Lindy Åtta45 Infomedia i Alingsås.

Rydins tryckeri har tryckt Västgötabygden även under tidningens tidigare utgivningar, men i samband med att Aina Lindborg tog över som redaktör 1993 och några år senare, då hennes man Bengt Lindborg blev ordförande i hembygdsgörelsen, så bytte man till ett tryckeri i Gällstad, vilket senare flyttade till Ulricehamn. 2006 tog en trio med Leif Brunnegård, Nossebro, Roland Antehag, Alingsås, och Hans Menzing, Skara, över som redaktörsgrupp. Sedan dess har Lindy Malm, Rydins tryckeri i Nossebro resp Vårgårda, och numera Alingsås varit vår tryckerikontakt.

2023 hade Lindy en högtidsdag och tanken föddes att vi borde hylla Lindy med en utmärkelse för hans utmärkta arbete med vår tidning. Men mycket kom emellan hos oss i redaktionskommittén och så åkte Lindy till Amerika. Men vid hembygdsgörelsen julmöte i Skara 2023 så kunde vi äntligen lämna över ett diplom och blommor från hembygdsgörelsen.

Stort tack Lindy för ditt utmärkta arbete med vår tidning!

Monika Moberg Kilefors

Utmärkelser delades ut vid 40-årsjubileum i Trevattna

En lördagskväll i november 2023 firade Trevattna Hembygdsförening sitt 40-årsjubileum.

Firandet hölls i Trevattnagården, socknens samlingslokal, en av tre fastigheter som föreningen är ägare till, de övriga är en smedja vid Broslätt och Lindgrenska Parken.

Ordförande Kjell Richardson hälsade de närvarande välkomna och Leif Klerebrink serverade välkomstbubbel. Mat, kaffe och tårta serverades under kvällen.

För musikunderhållningen svarade Sebastian Braun från grannsocknen Ullene.

För att ta föreningens historia från början får vi gå tillbaka till år 1978, då en studiecirkel startades –Bygd i förvandling – med hembygdsforskaren Sture Creutz som ledare. Cirkeln höll igång under några år och med den började torpinventeringen och utmärkning av tidigare bebyggelse, som inte finns kvar. I förlängningen av detta kom diskussioner upp om att bilda en förening i socknen. Beslutet att bilda Trevattna Hembygdsförening togs vid ett möte i Trevattna före detta skola – nuvarande Trevattnagården – den 30 september 1983. En valberedning utsågs med Arne Sjöberg som sammankallande. Första årsmötet hölls den 20 januari 1984.

Den första styrelsen valdes med Harry Palmenäs, som ordförande och övriga ledamöter var Nils-Fredrik Beerstahl, Märta Nilsson, Stina Backman och Birgit Wigh. Harry Palmenäs var ordförande till 1997, därefter tillträdde Erling Öhrnell 1997–2001. Nuvarande ordförande Kjell Richardson valdes 2001. Tre ordförande under 40 år.

Från Västergötlands hembygdsförbunds styrelse medverkade Margaretha Fridh vid jubileet, och hon delade ut utmärkelser.

TRANTIDER

Efter årscirkeln
flyger tranan runt jorden
Fågeln näbbar om
att livstiden visst är rund
men med vårkant i Bjurum

Monika

Trevattna Hembygdsförening 40 år. Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål tilldelades Bernt Johansson, Alf Blixt, Inger Mårtensson, Christer Palmenäs, Benny Sjöstrand, Ann-Britt Sjöstrand. Anna Sturkell (inte närvarande vid jubiléet) tilldelades också hedersnålen.

Trevattna Hembygdsförening är en aktiv förening med många aktiviteter under åren. Under de senaste åren är veterantraktorpullingen den största tillställningen med många hundra besökare varje år. Varje aktivitet som görs bidrar till en fin sammanhållning i socknen när många är delaktiga.

*Text och bild: Mats Kjellén
Trevattna Hembygdsförening*

Rune Torstenson tilldelades både Västergötlands hembygdsförbunds diplom och Sveriges hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans. Margaretha Fridh, Västergötlands hembygdsförbund, delade ut utmärkelserna. Rune Lindberg, Maria Palmenäs och Kjell Richardson tilldelades VHBF:s diplom.

Historieforum V:a Götaland

Tiden går fort, och vi är inne på ännu ett intressant historieår i Historieforum Västra Götaland. Som vanligt kommer det bli trevliga och intressanta aktiviteter under året. Styrelsen är i full färd med att lägga ut alla arrangemang under 2024-25.

Har du som medlem något önskemål som du vill vi ska besöka, eller föreläsning, hör av dig till styrelsen.

Vi har aktiviteter som ännu inte är genomförda på grund av pandemiåren. Några av dem är genomförda, men några har vi kvar.

Aktiviteter som eventuellt kommer äga rum under verksamhetsåret är följande: dagsutflykt till Styrso, Göteborgs skärgård, guide, Frank Engelbrektsson, Styrso.

VHBF samarbetar med SV vid kurser och konferenser

Ett rikt och väl fungerande föreningsliv är en viktig del av vårt samhälle. Kontakta ditt studieförbund på din lokala ort för mer information om vilket studie- och cirkelutbud man erbjuder

Vår kontakt på regional nivå är Ebba Jacobsson, verksamhetsutvecklare Studieförbundet Vuxenskolan Regionförbund Västra Götaland.

SV regionalt erbjuder en rad olika utbildningar under 2024.

Vi återkommer med fler tips i kommande nummer. Ett exempel: Valberedning

- 17 oktober kl. 18.00-20.30

Valberedningen – blodomloppet i föreningen!

En funktion som är viktig att vårda hela året och inte bara inför årsmötet. Vi går igenom valberedarens roll och arbetsgången i uppdraget att ta vara på gamla och nya krafter i föreningen. Med verktyget spridakunskap.se säkras kunskapsöverföringen.

Kurserna är digitala. Länk till mötesrummet skickas ut till samtliga deltagare ett par dagar innan kursstart.

För frågor kontakta: Ebba Jacobsson, verksamhetsutvecklare Studieförbundet Vuxenskolan Regionförbund Västra Götaland. E-post:

ebba.jacobsson@sv.se • Mobil: 070-855 30 35

Föredrag och guidning sker vid Karleby kapellgårde, Leksberg i Mariestad. Guide är Claes Theliander, fil.dr arkeologi. Dagsutflykt till Floda, Lerum. Föredrag och guidning Emil Johansson, styrelseledamot Historieforum VG.

Eventuellt kommer vi ha en fältkurs i arkeologi med arkeolog Roger Nyqvist vid Skogsstyrelsen.

I planeringen finns även exkursion av gånggrifterna i Falbygden. Guide är Ewa Hermansson, arkeologistuderande vid GU.

Närmast förestående aktiviteter i föreningen är först en föreläsning av vår medlem Otto Lövgren – Olof Skötkonung och hans värld. Studieförbundet Vuxenskolan i Skövde, den 14 februari klockan 18.

Morgan Nilsson föreläser i Ekehagens forntidsby, den 15 februari, klockan 14 – Västergötlands försvunna runsten. Om runstenen Bragnumstenen (Långhems socken) som var bortglömd under många år, och dess historia i Ätradalen.

Historieforum kommer fortsättningsvis likt föregående år, stödja och bidra till den arkeologiska forskningen i Västra Götaland. Det gör vi bl a genom att stödja Västsvensk Arkeologi i deras projekt.

Historieforums årsmöte blir den 27 april i Ekehagens forntidsby, kl 10:30. Vid årsmötet genomförs verksamhetsplanen 2024-25.

Medlemsavgiften för verksamhetsåret 2024 är 200 kr/år för enskild medlem, och familj är 350 kr/år.

I år har vi anledning att fira. Föreningen fyller 25 år. Historieforum bildades vid Husaby kyrka på Kinnekulle år 1999. Föreningen har varit medlem i Västergötlands hembygdsförbund lika många år.

Styrelsen kommer inom kort presentera sin nya hemsida. Sannolikt blir det åter adressen – www.historieforum.se. På facebook och instagram heter vi Historieforum Västra Götaland.

Bankgiro: 5516-4651. Swishnummer; 1231213164.
Välkommen till ett nytt Historieforumsår!

*Morgan Nilsson, Sexdrega
Ordförande
Historieforum Västra Götaland.*

BOSSE

Han vänder blicken mot fönstret, åt köket till
Finns det något mer?
Falukorv, köttbulle, stekt anka?
Äta, äta vadsomhelst!

Den grårandiges slav

Teaterföreställningen om kung Magnus. Upplädda för scenframträdande!
Foto: Lars Gahrn.

Kloster, hospital och kunglig borg

Så var det söndagskväll och den uppmärksammade tv-serien i SVT om Sveriges historia har kommit till medeltiden. Den tid då min nuvarande hemort Lödöses storhetstid inföll. Men, det enda som sägs kring Lödöse är några ord om barnleksaker?

Inte ett ord om den medeltida staden Lödöse, en av de första stadsbildningarna i vårt land. I Lödöse fanns Sveriges viktigaste import- och exporthamn, den enda hamnen i väster, med framför allt jordbruksvaror från Västergötland, som skeppades ut via Lödöse hamn.

Genom hamnen länkades Lödöse ihop med Skara. Vägen Skara-Lödöse är ett känt begrepp, en medeltida ridväg som gick från Lödöse till Skara. Inte bara handelsväg utan vägen användes också för pilgrimsvandring. I Skara fanns biskop och, sägs det, en helig relik, i form av en tagg från Jesu törnekrona.

Hålvägens efterlämnade spår finns på många ställen bland annat i skogsområden kring Lived där de har uppmärksammats av Hålanda Hembygdsförening

Ska Lödöses historia berättas finns ett namn som inte kan kommas förbi, Rune Ekre, känd och berömd, arkeolog (även konstnär!) chef på Lödöse museum i många år. Det var genom Ekres stora engagemang som mynttillverkningen i Lödöse blev känd. Flera fynd har gjorts genom åren som bekräftar att det fanns en myntverkstad. Så här skriver Myntsamlartidningen

om Lödösefynden – ”Med det nya fyndet torde det stå klart att myntet präglats i Lödöse senast år 1150.”

Detta fynd gjordes 1987 och ses som ett sensationellt fynd i svensk historia.

Lödöses historia är väl framförd i nutid genom en stödförening. Intill Lödöse museum har under sommartid hållits uppmärksammade teaterföreställningar som bland annat handlat om hur kung Magnus vistades i Lödöse, på Lödöseborg (Ljudaborg). Föreställningen spelades i flera år med många bejublade föreställningar, med ett ännu mer uppmärksammat återupplivande år 2019. 700 år efter att kung Magnus red sin Eriksgata genom Lödöse!

Här fanns kloster, hospital och kunglig borg, spetälskesjuka och kungligheter, skriver Lödöse museum på sin hemsida. Lödöse nya museum byggdes år 1994. För den som har vägarna förbi finns en stor samling fynd samlade från Lödöses utgrävningar.

Boktips: Vägen Skara-Lödöse. Linnar Linnarsson. Om den medeltida myntningen i Lödöse, Rune Ekre. Pilgrim och Vallfartsled, Rune Ekre.

*Inga Emanuelsson
Nygård, Lilla Edet*

Husaby Hembygdsgård, där hembygdsgården under sommaren anordnar kaffeservering.

Foto: Monika Moberg Kilefors

Ingegerd, Irina av Novgorod eller Heliga Anna av Ryssland

Innanför grindarna till Husaby kyrka finns en skylt med S:ta Anna, ett helgon med anknytning till Husaby. Ingegerd som hon hette som dotter till Olof Svenske, eller Olof Skötkonung, var gift med furst Jaroslav av Novgorod. Ingegerd var född omkring år 1000 och död den 10 februari 1050. Ingegerds mor hette Estrid och var dotter till en furste i ett slaviskt område på andra sidan Östersjön.

Ingegerd döptes tillsammans med sin far i S:t Sigfrids källa i Husaby. Ingegerd lät något eller några år före sin död viga sig till nunna enligt den strängaste ordningen. Hon fick då namnet Anna och räknas i den ryska kyrkan som helgon.

Olof hade också en frilla, Edla, som precis som drottningen hade slaviskt ursprung. Olof hade barn med båda. Detta kan läsas i Snorre Sturlassons Nordiska Kungasagor, Edmunds saga och Nestorskrönikan. Eftersom dessa berättelser är skrivna långt efter de händelser de skildrar, ifrågasätts sanningshalten. Men Snorres kungasagor anses av forskare ha ett stort historiskt källvärde, då de går att kontrollera med andra oberoende källor.

Var den kungliga familjen bodde under Ingegerds uppväxt är osäkert, men 995 satte kung Olof igång med myntslagning i Sigtuna.

Livet var inte helt oproblematiskt. Ingegerd var kär i Olav Haraldsson, som regerade i Norge vid denna tid. Men mellan Olof Svenske och den norske kungen var det ständiga gränsstrider. Ett giftermål med norske Olav var därför otänkbart för svenske Olof. Norrmannen gifte sig senare med Ingegerds halvsyster Ingrid.

Furst Jaroslav var ungefär en generation äldre än Ingegerd och han var invecklad i en bitter kamp med sina bröder om makten. Ingegerd/Irina blev medlare

VHBF:s årsstämma 2024 lördagen den 27 april i Lundsbrunn

Husaby Hembygdsgård har åtagit sig värdskapet för 2024 års årsstämma. Ola Wirtberg, Jan-Olof Berglund och Eva Mann har tillsammans med ordföranden i Husaby Hembygdsgård, Kjell Gustavsson, besökt olika alternativ. Gruppens förslag till styrelsen är att förbundets årsstämma år 2024 förläggs till Nya Lundsbrunn Resort & Spa, lördagen den 27 april, för förmiddagskaffe, förhandlingar, seminarier och lunch och på eftermiddagen besöks Husaby Hembygdsgård för att där bli inta eftermiddagskaffe.

Vidare information och inbjudan kommer att sändas till medlemsföreningarna i god tid före årsstämman.

Om ni har några frågor, kontakta vårt kansli, se adressrutan på sidan 31.

mellan bröderna. Genom sina döttrar blev Ingegerd anmoder till flera kungaätter i Europa, och som sådan var hon en av den tidens kvinnliga centralgestalter.

Källorna till texten är flera.

Monika Moberg Kilefors

Kärt barn har många namn. Ingegerd, Irina av Novgorod eller Heliga Anna av Ryssland.

Vy över Kinnekulle

Jag hade tänkt rimma om den stora kullen i häradet Kinne,
men inget av betydelse jag kan hämta ur mitt minne
Om vad i hela friden av ej redan beskrivet kan jag kväda?
Geografi, historia? Inget vill ur min hjärnas skrymslen framträda
Vyer långt bort?
Om utsikten torde väl alla och envar lätt några ord skapa,
så är det sköna panoramat åt alla väderstreck värt att begäpa

Man svär på att ha sett bland annat Dalsland och Värmland,
men vädret var nu ännu mulet: såg knappt pekfingret på höger hand
Visst, det medges att jag här dramatiserar mer än en aning,
väl vid klart väder upptäcktes land bortåt efter enträgen spaning
På plats det klart gick att se: i öster Österplana, i väster Västerplana,
från branter och torn man andra nära och fjärran orter förmådde ana
Jag kunde skåda hur långt som helst när jag väl var igång...
Vägen upp gjorde mig visst rusig i knoppen: såg Jarlsätet i Long!

Fågellivet är rikt häromkring: Det låter ständigt från buskar och snår
och ut över branterna flyger de våghalsigt: Hej hopp, vad det går!
Gröngölingar skrattar, pilfinkar kvittrar, seglare pilar, vråkar seglar,
svarthättor flöjtar, svalor ilar, korpar i solen sig silvriga speglar
De är av alla de sorter, skiftande form och väldigt, väldigt många,
vingslag när och fjärran allas våra blickar envist söker fånga

Så blev det till slut några hyllningsord om kullen i Kinne,
Milsvid utsikt och fåglar i mängd fick stillat mitt sinne.

*Dan Malkolmsson
Bildkonstnär, Göteborg*

Julmarknad i Brandstorp

Den 25 november var det dags för 2023 års sista evenemang på hembygdsgården i Brandstorp. Julmarknaden är en kär tradition som samlar många besökare. De flesta byggnaderna är fint julpyntade och kaffet serveras vid brasan i Bredegårdsstugan. Efter pandemin kände vi att det var läge för viss minskning av antalet hantverkare. Styrelsen tog beslut att de skulle bo i eller ha nära anknytning till socknen. Det har visat sig vara ett bra beslut. Nu får besökarna verkligen se och ta del av allt gott, vackert och nyttigt som tillverkas i bygden. Några dagar före marknaden samlades ett gäng frivilliga för att pynta och ställa iordning.

Granen sattes på plats, det blev julfint i alla husen och en sista koll gjordes så att allt som skulle bakas och köpas in var klart.

Dagen före marknaden bakade en flitig kvartett brödkakor i Bredegårdsstugans stora ugn. De är alltid efterfrågade och säljs snabbt slut i den lilla museibutiken.

*Katarina Carlsson
Brandstorps Hembygdsförening*

Redo för servering.
Foto: Margareta Rånge.

Långväga gäster. Foto: Marianne Larsson.

Brödbak. Foto: Katarina Carlsson.

Tänk om...

Billingsbygden, som jag de senare åren redigerat, har getts ut för sista gången i det format den haft i 50 år. Jag bad en gång en äldre kvinna att hon skulle berätta om sitt eget 1900-tal. Hon svarade: "Husch! Dä ä la inget å skriva om. Dä vet vi la hur dä var!" Nu finns hon inte längre i livet. Tänk vad roligt det hade varit för hennes barn och barnbarn och för oss andra om hon hade berättat.

Monika Moberg Kilefors

Det kom ett brev...

Hej,

Skriver till er med en fråga om ni kan tänka er att föra in nedanstående lilla text i ert nästa nyhetsbrev? Det rör sig om en efterlysning av information till en offentlig och sökbar databas, uppbyggd helt på ideell basis, men som används mycket av släkt- och hembygdsforskare.

Hälsningar *Göran Ulväng*

(som också är ordförande i Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund)

Upprop om Sveriges herrgårdar

Hjälp till att samla data om Sveriges herrgårdar och ståndsgårdar till www.svenskaherrgardar.se !

Under 13 års tid har det på ideell basis byggts upp en offentlig och sökbar databas om Sveriges och Finlands alla herrgårdar, bruk och ståndsgårdar (prästgårdar, militära och civila boställen, gårdar bebodda av ståndspersoner), www.svenskaherrgardar.se

Genom systematiska genomgångar av alla större geografiska och genealogiska verk, herrgårdsböcker och även mycket arkivmaterial innehåller idag databasen ca 2 400 000 uppgifter om 15 300 gårdar och om 220 000 personer. Databasen har blivit populär och används av såväl släkt- och hembygdsforskare som akademiska forskare och museitjänstemän.

Men, databasen är långt ifrån komplett och störst luckor finns i södra och västra Sverige, vars herrgårdar och ståndsgårdar inte är lika väl kartlagda. Jag vet att det finns många hembygds- och släktforskare som genom åren hittat uppgifter om vilka som har ägt, innehaft eller arrenderat herrgårdar och ståndsgårdar. Jag är väldigt tacksam till dem som kan hjälpa till att täppa igen luckorna. Om ni har uppgifter och vill dela med er av dem, ta då kontakt med mig, Göran Ulväng, på goran.ulvang@ekhist.uu.se

Hälsningar *Göran Ulväng*

HEMBYGDSMÄSSA I SKARA

lördagen den 7 sept 2024 i Fornbyn
Deltagaravgift för utställare 200 kr

Anmäl till Skara Gille

En bild fylld av dansglädje från ett mdsommarfirande i Sunnersberg.

100-årsjubileum i Sunnersberg

Sunnersbergs Hembygdsförening firade 100-årsjubileum söndagen den 22 oktober 2023. Föreningens styrelse hade bjudit in alla medlemmar till Tolsjö bygdegård. Där bjöds alla på smörgåsbuffé och tårta. Firandet inleddes med att ordföranden Lilly Johansson hälsade alla välkomna och berättade om föreningens arbete med att bevara byggnader och redskap från gångna tider. Lilly pratade också om vad ordet ”hembygd” kan stå för. Vice ordföranden Raymond Andersson sammanfattade föreningens hundraåriga historia. Föreningen gratulerades av Västergötlands hembygdsförbund samt hembygdsföreningarna i Strö, Örslösa, Söne samt Rackeby. 120 personer firade de 100 åren under eftermiddagen och njöt av trevlig underhållning av tre-mannabandet Wedebrand och Larm.

*Lilly Johansson
Sunnersbergs Hbf*

Ryttmästarbostället Skövde

Skövde kommun tackar nej till major Bernhard Englunds 25 miljoners-donation beträffande Ryttmästarbostället och dess samlingar. Det var väntat med tanke på hur Skövde kommun agerat tidigare. De tackade även nej till Garnisonsmuseet, Pansarmuseet och Nilszéns Lanthandelsmuseum i Varola. Det senare tog däremot Tidaholms kommun emot. Kulturarv är inte Skövdes starkaste sida, förutom S:ta Elin, Helensstugan och berget Billingen, men det senare går ju inte att flytta till Tidaholm, om inte AI löser det, förstås.

Satiren lever rullan

Maj-Britt Beetzen King, som tillsammans med Verna Andersson och Carl-Axel Pettersson lämnade in ett medborgarförslag 2004 till Skövde kommun och fick se sitt förslag bli verklighet 2010, då en staty av grundaren till Skövde Mekaniska Verkstad invigdes. Maj-Britt var född 26/12 1923 och avled ca 10 dgr före sin hundraårsdag. Hon hann således inte få något kungatelegram. Se för övrigt på sidan 20.
Foto: Monika Moberg Kilefors.

Till minne av Lennart Lindhagen

Historieforum Västra Götaland har nåtts av den sorgliga budskapet att vår mångårige medlem Lennart Lindhagen har avlidit. Jag hade den stora förmånen och glädjen att få lära känna Lennart, som var mycket aktiv och kunnig inom Sjuhäradsbygdens historia.

Lennart var en eldsjäl för sin hembygd, Kind och Redvägs härader och sitt kära Västergötland. Han lämnar ett stort tomrum efter sig. Historieforum Västra Götaland kommer alltid minnas honom och han kommer alltid vara i våra hjärtan. Historieforum Västra Götaland tackar Lennart för all kunskap och engagemang han gav. Vårt varma deltagande till anhöriga. Vila i frid käre vän.

*Morgan Nilsson, Sexdrega
Ordförande Historieforum
Västra Götaland*

Ge gärna en gåva till Tengelandsfonden!

Har du problem att komma på en lämplig födelsedagsgåva till den som redan har allt eller funderar du på att skänka en gåva för att hedra minnet av en person som har gått bort? Utförlig information finns i VB nr 5 2023 samt på VHBF:s hemsida.

Bankgiro eller swish

Kommittén tar tacksamt emot förslag på stipendiater. Tengelandsfonden har ett eget bankgiro 5760-9018 och swish 123 358 23 68 för minnesgåvor m m. Kontakta gärna vårt kansli för mer upplysningar.

Se våra adresser på sidan 31.

*Jan-Olof Berglund
kassör i VHBF*

Föreläser du, visar film, framträder i en musikgrupp?

Vi vill få fler uppgifter om personer/grupper/föreläsare/filmförevisare etc att uppdatera VHBF.s lista på hemsidan som kan engageras vid sammankomster som årsmöten, föreningskvällar eller andra föreningsmöten.

VHBF förmedlar enbart kontaktuppgifterna som information till föreningarna.

Hör av er till kansli@vhbf.se

VHBF:s kansli

Med stöd från

HembygdVäst stöds ekonomiskt av Västra Götalandsregionens kulturnämnd. Ett stöd som vi är mycket tacksamma för. Tack vare det stödet kan vi erbjuda våra föreningar en omfattande och kvalitetsmässigt bra verksamhet.

Ola Viktorsson från Hestra underhöll besökarna i Ljungsarp.

Grötfest i Ljungsarp

Ljungsarps Hembygdsförening inbjöd till grötfest i mellandagarna.

Kvällens gäst var Ola Viktorsson från Hestra. Han hade med sig några stenar och berättade om jordbävningen i Norra Unnaryd, som ägde rum för 900 miljoner år sedan. Mycket intressant. Ingen hade hört talas om den.

Därefter avnjöts god risgrynsgröt med skinksmör-gås. Ola fortsatte med lite olika lekar som hjärngympa, därefter allsång och han spelade även ett par julpsalmer på den gamla orgeln som finns i hembygdsgården. Det var många år sedan någon spelade på den. Festen slutade med kaffe, kaka och julgodis. Ordföranden Ulla Andersson tackade Ola med Boken om Ljungsarp.

*Laila Andersson
Ljungsarp*

Västergötlands Hembygdsförbund och Sveriges Hembygdsförbund samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan vid kurser och konferenser.

VÄSTGÖTA- BYGDEN

Redaktionskommitté

Ann-Britt Boman

Spireavägen 5, 513 35 Fristad, tel 033-26 19 21.
073-943 61 75. E-post: annbritt.boman@outlook.com

Jan-Olof Berglund, Stora Rör, Nolgården 3,
541 96 Våring, tel 070-842 04 53.

E-post: j-o.berglund@telia.com

Bo Björklund, Hövägen 9 C, 446 32 Älvängen,
tel 073 -023 11 50. E-post bo.bjorklund1@outlook.com

Tage Brolin, Bäckaskog, Främmestad,
465 97 Nossebro, tel 070-328 13 33.

E-post: frammestad@tagebrolin.se

Pär-Uno Ström, Sidenvägen 10, 441 55 Alingsås,
tel 073-595 96 85.

E-post: parunostrom5@gmail.com

Peter Backenfall

Horsby Backgården 1, 524 91 Herrljunga
0513-103 46, 0706-75 96 71

E-post: peter.backenfall@rsgbg.se

Monika Moberg Kilefors, ansvarig utgivare, redaktör
070-642 56 70, Ekängsvägen 19, lgh 1104, 549 40 Skövde.

E-post: redvastgotab@gmail.com

eller blackhornet.monika.moberg@gmail.com

Förbundsordförande: Lena Ramsberg

Fötene Östergården 1, 447 91 Vårgårda,
tel 0705-32 64 24.

E-post: lenahe.ekonomi@gmail.com

Vice förbundsordförande: Ola Wirtberg

Långesäter 4, 541 97 Lerdala

E-post: ola.wirtberg@telia.com

tel 0708-55 88 23

Förbundssekreterare: Peter Backenfall

Horsby Backgården 1, 524 91 Herrljunga
0513-103 46, 0706-75 96 71

E-post: peter.backenfall@rsgbg.se

Förbundskassör: Jan-Olof Berglund

Stora Rör, Nolgården 3,
541 96 Våring, tel 070-842 04 53.

E-post: j-o.berglund@telia.com

Kanslist: Eva Mann. Västergötlands Hembygds-
förbund, Box 82, 532 21 Skara, tel 0512-105 50,
bostad 070-313 65 60.

Besöksadress: Stadsträdgården, 532 31 Skara
(Västergötlands museum) E-postadress: kansli@vhbf.se

Bilder från Västergötland

För att balansera på ett ben bör man hålla sig till nykterhetens lagar, men föga bryr sig tranan om människans påfund. Snart är våren här med många besök vid Trandansen i Bjurum. Foto: Lennart Moberg.

Allt fler söker sig till Hemvärnet. Bakgrunden är Rysslands krig mot Ukraina och Sveriges NATO-ansökan. Bilden från en hemvärnsövning 2002. Bilder från Nossebro 2023. Foto: Hans Andersson, NLT. Läs för övrigt på sidan 11.

Strömme, Sätilla. Läs om superkargörerna på sidorna 16–20.

Brödbakning i
Brandstorp.
Foto: Katarina
Carlsson.
Tack till alla som
skickar
in text- och
fotomaterial
till oss.

